

המחנה

עתון שבועי

דבר עניני החיים ועניני היהודים, לספרות ולמדעים.

מחיר מודעות.

מקום נגדול המודעות הזה

לשלוש פעמים . . . 35 כ
לשש פעמים . . . 60 כ
לרבע שנה . . . 75 כ

מחיר ברכת מו"ט או -

נחמת אבלים

(רק בסוף הגליון) . . . 12 כ
שנתי אודסה . . . 1 כ

האדריסה למערכת

HAMICPE, KRAKÓW

Miodowa 22.

תנאי החתימה.

לשנה . . . 72 כתר (44 מרק)
לחצי שנה . . . 36 כ (22 מרק)
לרבע . . . 18 כ (11 מרק)

בחץ לארץ

לשנה . . . 80 כ
לחצי שנה . . . 40 כ
לרבע . . . 20 כ

מחיר גליון בודד בארץ 1.50 (מרק)
בחץ לארץ . . . 1.60

Kraków, 19 grudnia 1919

גליון יא'

קראקא. כיז כסלו ס' טקף תרפ.

חנוכה.

כתוב בס' החשמונאים. כי בתחלת ימי גזירות היונים על התורה ועל המצות, היו היהודים מתחבאים בסערות ובמרביות לקיים את התורה וכשבאו עליהם האויבים התכוונו להתנפל עליהם בשבת, כי ידעו שהיהודים לא ילחמו בשבת ולא יעמדו על נפשם ואמנם לא הרימו היהודים יד או רגל עד שנשמדו כולם. וכאשר קמו מתחתיו החשמונאים ובנו, אמרו: עת לעשות לה' הפרו תורתך. מוטב לחלל שבת אחת, כדי שיקיימו ישראל אחיכם כמה שבתות ופאו התחילו להלחם גם בשבת עד שנצחו את האויב. ואז נחתרשה הלכה: פקוח נפש דוחה שבת. שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם.

במקום אחר כתוב בס' חשמונאים. כי כאשר בקשו היונים להעביר את ישראל על דתם, תפשו את הווקן החשוב אלעזר ותחבו לו בשר חזיר אל פיו והוא פלטו בבזו לעיניהם. השרים הביאוהו לחדר אחר ופתחוהו. כי יאכילוהו בשר כשר ויאמרו: כי נצחוהו, להציל כבודם. אלעזר ענה בעז: לא נאה לזקן כמוני לכחש. אני צריך להיות מופת לבני עמי, למען ישמרו דרכי עמם ולא יבגדו. השרים הטיחוהו ביסורים קשים.

שני הספורים האלה הם סתירה גלויה; אם לא ניתנה התורה למות בה, למה מסר זה את נפשו למיתה בשביל עבירה אחת?

פתרון החידה הזאת הוא תורה שלמה לנו לכך הדורות. כלל גדול הוא: לא העם קים בשביל התורה, אלא להפך, התורה קיימת בשביל העם, לתועלתו ולטובתו. לפיכך אם כל הצבור בסכנה ומסור נפשו על

לא פסקה בזה, כמו שדמו חכמי עטנו בדור הקורם. השנאה קיימת, אלא שהחליפו העמים את השיטה בהשמדת ישראל. תחת להעבירם על דתם התחילו להעבירם על רגש לאומיותם וכל העמים והשליטים מן נאפוליאון הראשון עד וילהלם הצהרן, הלכו בזה בשיטה אחת. שיטת ההתבוללות הלאומית... הכוונה אחת היא. למחות שם ישראל וממילא גם את תורתו, אלא התבוללה שנתנה.

אם נהיה נאמנים לכלל קרמונינו, אם נתנהג בעקביות, אז החובה עלינו בזמן הזה למסור נפשנו על הלאומיות. כמו שמסרו אבותינו נפשם על התורה ובשעת השמד גם על ערקתא דמסאנא ועל מראית עין ומי זה לא יודה, כי עכשו היא שעת השמד? את נפשנו רוצים אויבנו לגזול, את גר ישראל הם אמרים לבבות. את האומה הם רוצים להכחיד, כמו שיוזרו בעצמם והבוגדים, פושעי ישראל, עוזרים להם בזה, כמו בימי אנטיוכוס. וכשם שבימים ההם מצאו להם הבוגדים תנא דמסייע בי הכהנים הגדולים, משרתי עליין, כך גם בימינו להרפתנו לא רק פושעי ישראל תלמידי בים נכרים, אלא גם כת ידועה של חרדים על דת, הסתמרים באמונתם והמוציאים את זולתם מן הכלל, הנם משען עז לבוגדים ונותנים יד לפושעים מבלי דעת, כי אינם מבינים את השיטה. דמוחלפת, כי בהכחשת קיום הלאום היהודי רוצים האומות לקרב את ישראל לשמד ולסתום הגולל ממילא גם על דת ישראל. וחוצפת הפושעים הגיעה לדידן כך עד שעוורו היהודי של ציר ממשלת פולין בווישניטון, המזכיר ברנסון העזי להעיר שם בפומבי עדות שקרה, כי כל היהודים בפולין ובגליציה פה אחד מחזיקים עצמם כבני האומה הפולנית, מפי חסידים ידועים שמע זאת. וציר

קיום המצות, אז יאבד העם והתורה עמו. לכן מוטב לחלל שבת אחת, כדי שינצל העם ויקיים כמה שבתות. אבל כשהיחיד בסכנה ואם יציל את חייו יגרום נזק לכל העם, שיבגדו כולם. אז החובה עליו למסור נפשו לתועלת הכלל. וכן נפסק הדין, שבשעת השמד חייב יהודי למסור נפשו אפילו על מנהג של חול.

אמנם בגלות מסרו גם צבורים שלמים נפשם על התורה, כי בגלות לא היתה אפשרות להלחם ולהכניע את האויב, ע"כ דינם היה כיהודים.

מזה נראה, כי העיקר היה קיום האומה ובמקום שהוא בסכנה מחללים מצד אחד אף את התורה, בכדי לקיים את האומה, ומצד שני מוכרח היחיד למסור נפשו לא רק על קיום מצוה מעיקרי התורה, אלא אף על מראית עין או, כמו שנאמר במקום אחד, בשעת דשמד מוסרים נפשם אף על ערקתא דמסאנא. ערקתא דמסאנא אינה עוד מצוה, אלא מנהג לאומי ועל זה צריכים למסור נפשם, אלא שע"פ רוב כפן, הגוים את ישראל רק לעבד על התורה. כי בימים קדמונים לא התבלטו חי האומה אלא בדרכי התורה והדרך האחת למחות שם ישראל השנוא היתה להעבירו על התורה. למצער כך דמו שונאינו.

בזמן הזה נהלפה השיטה של עמי אירפה. הדת אינה תופשת עוד את המקום החשוב הראשון בחיי כל עם, כמו שהפך בימי קדם וכלל גדול יסוד העמים בימי מלחמות ההרות: ילך איש איש בשם אלקיו, יחי כל אדם היינו הרוחניים כפי שיטתו ואין להצבור ולהממשלות להתערב בזה. אז מפני הבושה והנמוס חדלו העמים גם לכוף את ישראל לעבד על דתם, שמא יאמרו עליהם, כי נסונים המה לאחר. אבל השנאה לעם ישראל

הרים וטוחנים זה בזה בסברה, הנלחמים זביז מלחמתה של תורה, אשרינו כשאנו משימים ומעריבים וכו' ואוי להם לגוים התולים את הגדולה בערצות, בנאות יתרה, באכזריות, ביכולת לגזול, ללחוף, לשפוך דם ולצער בני אדם נקים ותולים את הגבורה בנרוע בשר, בכח חמר, בשפיכת דם הרבה ואת הכבוד ברשעה מרובה ובכרוא כל החלשים, הוכלו לצייר להם, כי היו ימים וגם בישראל היה כך? האפשר הרבר בישראל גוי קדוש שומר תורה, שאפילו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון? הלא המה עמדו באמת תחת השפעת התורה, שהתפשטה בישראל, במדרגה מוסרית גבוהה הרבה יותר מכל אומות העולם. לפיכך בעל כרחם דרשו בכתובים המדברים על גבורה של חול מה שדרשו, כדי להוציא הדברים מידי פשוטם ולעשות את גדולי ישראל הקדמונים עפים לא גרועים מגדולי ישראל שבזמנם, שהרי לא יעלה על הדעת, שלא הגיע יהושע בן נון, שסמך משה את ידיו עליה, למדרגת רבינו הקדוש ועתניאל בן קנז למדרגת ר' יוחנן ונרעון בן יואש למדרגת ר' זיורא ושמשון למדרגת רבא וכו' ובעל-כרחם היה דוד המלך מעין רבן גמליאל הנשיא, היושב בבית המדרש ומורה הנראה באיסור והיתר וטומאה וטהרה.

חזקיה מלך יהודה ידוע לנו מן המקרא כמתקן תקונים טובים בארץ, תקונים בחיי חול ותקונים בדת ובעבודת ביהמ"ק. שאסר את הבמות וקצץ נחש הנחושת

היא זאת? ואמנם משכילינו בדור הקורם כשהגיעו לאגדה תלמודית כזו לא היו להם די מלים בלשוננו לגלגל לה ולבזות את כל לומדי התורה והשנומיהם התגבולות. ואולם אנחנו מבינים היטב את נקודת-מצבם, המביט על הרחוב בעד זכוכית אדומה יראה את כל העולם ומלואו כאלו הוא אדום, בנות לוט, שנמלפו מסדום ההפוכה אל ההר, דמה כי אין עוד איש בעולם לפרוש כנפיו עליהן, ודורות ישראל, שהיו חיים כמה מאות שנה בלי פוליטיקה עצמית, בלי ממשלה עצמית, בלי כל סדרי מדינה, בלי מלך, בלי שר, בלי שוטר ומושל וכל אשר ראו עיניהם לא היה שלהם, מכל קניניהם לא נשארה להם שארית מלבד התורה וסלסולה, שהגדילים והאדירים עד אין סוף, לפי שלא היו להם מחמדים לאומיים אחרים — מי זה יתפלא, כי בעל-כרחם היו מביטים על כל העולם במשקיהם הזמניים. כל סדרי המלכות של אומות העולם לא היו שוים בעיניהם אלא לשמש משל למלכותא דרקיע (משל למלך וכו'). כל חילותיהם לא היו קיימים אלא כדי להיות דוגמא לצבא השמים וכל החכמות שבעולם היו משמשות רק כשפחות לחכמת התורה. כדי להסביר בהן איזה הלכה או אגדה. וכן היה גם גורל דברי ימינו. מאות בשנים היו "בני עמנו רגילים, כי גדולי ישראל המה ראשי הישיבות, מופלגי הצדק והחסידות והענוה, כי גדולים ממין אחר לא היו, נבזרי ישראל המה כובשי הציור וגם עוקרי

ש. מ. לור.

גדולת החשמונאים.

הגיעו שוב אותם הימים המצוינים, שעלינו להעלות על לבנו זכר הגבורים המצילים, שעמדו לישראל בעת צרה, ואי אפשר לנו שלא להרהר עתה בהם ובמעשיהם. דוקא עתה יש לנו צורך בזה, כדי לשוב לקשור את החוט הנחק בהיים מדיניים, חיים פועלים ולא נפעלים. בכל ימי גלותנו לא היה לנו צורך בזה, לא הרגשנו כלל את גדולת הנואלים, לא היה לנו מושג מפעולתם. אלה היו ימים, שהכריחונו לצייר לנו גם את יהושע בן נון בתור לן בעומקה של הלכה ואת דוד בתור רב יושב בביהמ"ד וידיו מלוכלכות בשפיר, ושוליא, למחר אשה לבעלה ויואב ועמשא דנים על עסקי מסכתא חדשה. אז ציירנו לנו את גם חנוכה בתור מעשה בן שמן למנוחה, שהיה בו כדי להספיק ליום אחד והספיק לשמונה ימים. כמה דיו כבר נשפך וכמה קולמסין כבר נשחתו וכמה מצחים כבר נקמטו וכמה בחונות ימניים כבר הונפו בעגול, כדי לישב את התמיהה: למה ברחו חכמינו חז"ל מן הטעם האמתי של חנוכה? למה מאמו בנאולת ישראל עיי הגבורים החשמונאים? למה הבליעו בנעימה פרק חשוב כל-כך בדברי ימינו וזכרונותיהם מתלמידיהם ותלו כל פרשת גדולת חנוכה בהגדה פעומה כל כך ע"ז סך שמן? התאמרו חלילה, כי בטלנות

לנשמות המהורות של הילדים. שהן בני חלק? הילד שופט בתמינות כל מעשי המורה — ולא רק תורת פיו — הנם לו תורה שלמה.

ומי זה אשם בדבר. שאין לנו מלמדים ומורים הראויים להיות למופת לילדינו? הלא אנחנו שמעולם לא עמלנו ולא דאגנו לחנך לנו מורים הגונים. המימים במעשיהם ושלמים במדותיהם. היו לנו מנהלים מן המתבוללים ולא שמו את המחסור הזה אל לבם ועתה החכימו החסידים והסתדרו ורוצים לעמוד בראש; הידעו המח מה היא חובתם הראשונה? כמה מורים או מלמדים מוכשרים העמידו לנו עד כה? אכן כוחן הוא זה. נניח שהעליהם להביא את הנהגת הקהלות תחת רשותם וזה יעשו אם תמסור להם הממשלה את דברי יסוד בני-ספר יהודיים כחוק למעושים. היעשו להם מורים ומלמדים מן הבא בידם. מי שצריך במקרה פרנסה? הלא אז יבחרו כל ההורים לשוב לשלח את ילדיהם אל ביה"ס הנכרים. דור עקש ופתלתול.

הבונה בית אינו מתחיל מן הגג, אלא מיסודו וכן הרוצה לגדל דור חדש בלתי מושחת באומנו צריך להתחיל מתקון הילדים בחנוך טוב וזה אראפשי בלי מורים מומחים בעלי נסיון. שנתחנכו לכך לכתחלה. בלעדיהם לא נוכל לתאר לנו בים של מעושים. אם נחכה עד אשר תעמק רוח החדשה את העסקנים הקודמים מן המהבוללים ואת העסקנים החדשים מחרי החסידים השונים, אז ננחל מפלה מוסרית לעיני כל אחינו בשאר הארצות עד אשר נבוס גלגול בחינוך את שם ארץ מולדתנו. כמו שכבר היה קצת בכני נתיניה לפני המלחמה.

למראה בטול התורה והחיים היהודיים, שאנו רואים בכל הדור החדש. אפילו בבנות חסידים, עלינו לשער, שלולא תקפה הרוח הציונית את רוב בני הדור החדש, אז מי יודע כמה מקרי שמד היו לנו לככות בבתי היהודים הפשוטים והחרדים. צעקה ישנה היא זאת, קלוקל קדום, שעדיין לא תקנו. אבל הנם לעתיד מוכרח להיות כן? האם נס להבא עלינו לגדל דור של ער הארץ? האין זה חרפה לישראל, שבני עם הספר, שצאצאי אלה, שנתנו תורה לכל הגוים, ישלחו ילדיהם אל בים של חם? אל מורים בני נכר השוממים אותנו ומבקשים רעתנו? הרוצה למצוא תשובה על השאלות האלו בעל כרחו ימצא מה שאנו מאחרים בכל יום: להקים לבני הנעורים מורים הגונים שהם זקוקים להם. אך כיצד מקימים? לא נוכל להמתין עד שישלחו אלינו מעבר לים אי מארץ ישראל. עלינו לגדלם כאן, ליסד סמינר לחנוך מורים כפי צרכנו. ואנו צריכים מורים שילמדו את בנינו לא שפת עבר לבד לכבוד ולתפארת, לא פלפול של מפרשי הש"ס לבד

פתח-קפה וכלי נצחון. אע"פ שבדית השלום הביאה ליהודים את האפשרות להאמין בפתרון קרוב שר שאלת ארץ יהודית, ברחוב היהודי מותש מין יאוש כאבן מעמסה על כל הרוחות. הוכרענו למבחן. בתינו היו למשטה, שבענו קיפולן, עלבון סרבה להביל ונסים. לא נעשו לנו כוונת הזה כבימים ההם, לא קם לנו אף אחר, שיש בו ניצוץ החשמונאים, אבל בוגדים קמו לנו יותר מכימים ההם ואין נחם בזכות הנגה המועטים, שהובטחה לנו על הניר לעתיד לבא מאת אגודת העמים, שעוד לא נבראה. אך סבת יאושנו אינה המצב החיצוני, אלא עצבנו ממראה עינינו בבית פנימה. אין לנו נחת רוח ממשפחתנו. מכל סביבתנו. שקבלה פנים חדשות, השליט ברחוב הוא היום הצביון הידוע, ההלכה מאתמול, הנכיר של היום, הנבאי והפרנס של מחר, החומס השלו וספסר הוואלווא. טכסיוס חוצפה, גמוס גם ומרתו יהירות ואינו חס על עמו. שהוא ממיט עליו שואה, כי שונאיו יראו מעשיו ויאשימו את כולנו.

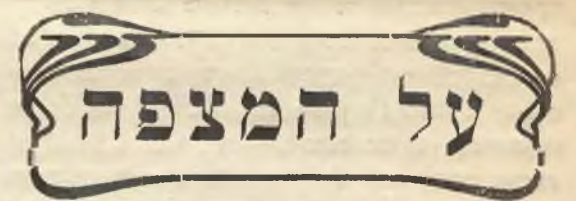
אך אין זה עוד כל הנזק; העיקר הוא שהוא משפיע לרע על הדור הצעיר, הרואה אין אנשים בלי כשרון, בלי עמל וכלי ידיעת בית רב עלו על נקלה מאשפות ואנשים חכמים ובעלי נסיון, בעלי כשרון ואבירי העושר נפלו בגופלים ונעשו חסרי לחם, ונס בעלי בתים, העומדים עדיין על רגליהם, אין ידם משנת להספיק לבני ביתם די צרכם, כפי עליית מחיר צרכי הבית והמה אנוסים לשלח את ילדיהם החוצה להשתכר פת לחם בתגרנות בוזיה, תולדות באונס ואופס ברצון. ראה הנער בצע כסף, כי טוב, כי ממלא הוא את כל תאוה והוא מפקיד נשמתו, מכייע את יצרו הטוב ומרעילו חסת פתנים אכזר והנערים האלה אבירים לאנושיות עלולים הם למבור גם את משפחתם ואת עמם בכסף, על הדור הצעיר הזה היום העולם עומד, המה עשירי הדור ומאשריה. המה ממלאים את בתי הקהילה, הקינאות ואת התיאטר המכבד והמנוחך משחית הנפש, ההורים אינם מנהלים את הדור הצעיר, כי לא המה גדלוהו. המה מסרוהו בידי מלמדים או תלמוד תורה או ע"פ רוב עזבוהו בחוץ או בסחו בבית-ספר נכרי. אנחנו הזהרנו לא פעם אחת ולהרדתנו גרוע המצב מאשר פללנו. בני הנעורים לא נולדו ברעתם, המה חפצים ללמוד, מבקשים גם לעמוד ביהדותם, נלהבים המה לכל אידיאל, אבל מה יעשו והוריהם פרקו מעליהם כל עול חנוך וכאשר יגדלו יהיו "דור אביו ואמו יקלל". כן קראנו לפני שנים. הננו עושים את חנוך בנינו ביד המקרה ויוצאים ידי חובתנו בתשלומי שכר לסוד או בהכתבת הילד בביה"ס. ושוכחים אנו, שהילד רואה במורו איש המופת, האמנם כל מלמדינו מורינו או מורי הדת הנם אנשי מופת במדותיהם, היכולים לשמש רונמא

החסידים בנליציה סגליל בלו הריר שטיינהויז הרשיע לחוות דעתו בסיים הפולני בשם בוחרי הצדיקים והחסידים והחרדים. להעביר את השבת מן היום השביעי ליום הראשון ושליחו של ארס כמותו והבוחרים הותיקים עודם שותקים ושותקה כהודאה דמיא. גם הארמז"ר ר' ישכר בעד רוקח בעצמו וכבודו יושב לו במכון שבתו במגנקאטש ושותק. אע"פ שהוא עצמו עדיין עורך לו את שלוש סעודותיו ביום השביעי דוקא ואיש ונס הקב"ה לא ערב לו, כי בשוכו לפולין לא ישבתו בניו ענכדיו גם ביום הראשון ואח"כ רק ביום הראשון. כי הכל מורים, ששבתות שתי שבתות הוא רק הקדמה לבטול שבת גמור. וזאת היא כוונת השכנים הטובים, אחיהם של הפולנים בני דת משה.

חכמי פולין הפקחים המציאו המצאה נאווית, אין לכונן את היהודים בארצם לבטל את השבת, מבלי שיאמרו עליהם, כי קנאים דתיים ונסונו אחרים. חלילה להם — כך המה מבטיחים — מהעביר ארס על דעתו. רק חומלים המה על הפועלים העשוקים, להבטיח להם יום אחד בשבוע לשבתה נמורה והיום הזה צריך להיות שווה לכל נפש. בלי יוצא מן הכלל, ומשום זה חברו את החוק אל חק שמונה שעות ביום לעבודה, להבליט בזה, כי רק למוכת הפועלים כוונתם. אבל גם זאת לא המצאתם היא. גם היונים הקדמונים הבטיחו, כי אין חלילה כוונתם להעביר את ישראל על דעתם, אלא רוצים הם ברב חסדם לזכות את כל העמים בקולטורה היונית ובחיים טובים ונעימים. שרק חכמה יונית תוכל לתת לבני אדם. אבל כמו שאבותינו בימי החשמונאים הרגישו תיקף את כונתם המרשעת ונשמרו, כך גם אנחנו כולנו מרגישים את החנופה שבדבר ואת בנינו נלמדנה, לזכור את אשר עשה להם עמלק.

אך חלילה לנו מהואש, מי שהפר את עצת אנטישוכס ואדריאנוס ועצת המן ועצת כל מרעיהם ותלמידיהם פושעי ישראל, הוא יפיר בלי ספק גם עצת האראך, פדרבסקי וטרומפשינסקי ופושעי ישראל שלהם ושמהת חג החנוכה עתידה לכלול גם את הישועה הזאת.

ד"ר מ. שמשון.

חובתנו הראשונה.

נר חנוכה, שאנו מדליקים וזשטא, אינו דולק בנאון שמול הרהוב; כנוזה ונכלם הוא עומד לו מן הצד, בלי

מטומאת הנחש הקדמוני, לא רק נאולה רוחנית, אלא נאולה כמשמעה, פדיון נפשנו מיד חוק ממנה צאתנו מארצות זרים ומשפלות ועבדות, לחיות חיי חרות, ולהועיל גם לנו וגם לכל העולם כולו בכשרוננו, ובן נשקף עתה על החשמונאים.

על גבורת החשמונאים אנו מתפללים עוד מצר אחי. בחנוך ילדינו אין אנו נלאים להראות להם על החשמונאים כעל אנשי מופת, מפליאים אנו את אמנותם לעמם את קנאתם לקדושה, את מסירת נפשם ואת ישועתם שהביאו בזכות בטחונם באלקי הצדק, באלקי ישראל ובזכות הצילם את שם אלקיהם מהתחלל ע"י רשעים, מאחלים אנו שבנינו ילכו בארצותם ויהיו נאמנים כמותם לאלקיהם ולעמם ולארצם, ואת מי עשה מתחיהו החשמונאי למופת בהננו את יהודה ואת יונתן ואת שמעון ואת אלעזר בניו בילדותם? את מי הקים למופת? מורכב ועד שמעון הצדיק ועד מתתיהו ארבע מאות שנה, לא מצאנו אף גבור אחד בישראל, אף חכם מדיני אחד. ממי למדו אפוא החשמונאים, את מי לקחו להם למופת? לא היה להם כאמת ממי ללמוד. מעצמם קמו, דרך חרשה סגולה, שלמו לרשעי הימים כפעלים, מה הם באו על ישראל בחרבם, אף הם בחרבם. עם עקש תתפתל ואם דרכם זאת גלתה בידם — זאת היא גבורתם, זאת היא גדולתם וזהו נאגם שעלינו נתפלא ואותו נעשה כומנו למופת.

בגללם חרבה עירנו ושמם בית מקדשנו וציון נחרשה בשדה ונרעך הויק האחרון לבית יהודה, אז קראו לגבורי החרב בבני בריוני, בר כוכבא ושקדו להשביט זכרם מתלמידיהם, לכל ילמדו ממעשיהם, ובאופן הזה עמלו גם להשכיח זכר הכהנים בני חשמונאי ונבירותיהם ותלו את כל הניגון חנוכה בנס של מה בכך ובלבד שלא יעוררו נאזה לאומית על גבורה חסרית נסה, שהביאה תשועה רק לרגע ובאותה שעה השליטה את מחריבי ארצנו בירושלם, כי כבר יונתן בן מתתיהו בקש עזרה מרומי וברת עמה ברית ונתן לה דריסת הרגל בארצו. ואחרוני החשמונאים הביאו בחרבם הקשה ובפוליטיקה קלת-הדעת את פומפיוס הרומי אל תוך ביהמ"ק. לעולם לא אנו חכמי ישראל לסלוח למשפחה הזאת את מעלה זה האחרון ואת קלות-דעתם.

בדורנו זה פעלו המסבות להקנות לנו השקפה אחרת בחיים. אנו מוכשרים כבר להשקף על כל המאירעות הקדמונים בעינים בלתי משוחדות מבט היסטורי, מרעי וטבעי ואיננו זקוקים כיכ לדרשות ולאגדות. ולא עוד אלא שנאולתנו העתידה מותנה מן המכש האמתי בהיסטוריה, לראות בירושלם לא ירושלם של מעלה, אלא ירושלם ניאוגרפית, לראות בגבורי החשמונאים לא דורשי פסוקים ומתפלפלים בהלכה, אלא מנהיגים מדיניים אנשים מופתיים, בשר ודם, עושי היסטוריה בכל מעלותיהם ובכל מנערותיהם ולהשקף על גאולתנו לא כעל נאולה

זרו את ישראל לחוג את החנים הנשכחים תקן צנורות מים, להביא מים זרים מן ההרים לירושלם והצנורות האלה בכפן הר ציון נגלו בימינו. גם הנהיג והרחיב את מלאכת הכתב בעמו, לקט את משלי שלמה מפי העם וקבעם בכחב, גם כמה מזמורים בתהלים נכתבו בימיו. הוא הנהיג המלך היהודי היתיד, שנמצאה לו כתובה, המספרה מעשיו על-גבי סלע ובלי ספק היה מלך צדיק עושה טוב בעיני ה', אכל חויל ראוהו מנקודת השקפתם בתור מרביץ הלכות ודינים בישראל: "בדקו בימי חזקיהו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ". אבנר בן נר היה דורש פסוקים בתורה כדרך שדרשו ר' אושעיה ור' שמואל בר נחמני. וכבר יעקב אבינו עשה מה שעשה ע"פ דרשה בפסוקים.

אין זאת חיו ילדות או בטלנות, אלא עקביות, שקידה להביט על כל העולם ועל כל העתים בעד אותם המשקפים החביבים, שנעשו לסם חיים לכל בני הגולה וכל נחמתם בענים, שקידה להציל את קדמוני, ממעשיט, שנחשבו לתועבה בעיני חכמי התלמוד וליחס להם מעשים ומדות, שתפארת היו כימיהם. אין כיבוד אבות גדול מזה.

ביחוד נמאסו החרב וכל מדרי מלכים בימי התנאים האחרונים ועוד יותר בימי האמוראים, בראותם מה עוללה להם חרב המורדים היהודים, המתמידים בנכונותם, שהעמידו את כל קיום ישראל על חורב של חרב.

מכתבים.

קראקא. על הידיעות החשובות. שפרסם מר רפאל פפר במאמר „לעבודה“ בנליון הקודם. יש להוסיף עוד את הפרטים האלה: כל המפעל להרבות מלאכה בעמנו נעשה ע"י ועד העזרה ליהודי פולין לשוב לבנות חרבותיהם. שמרכזו בווארשא והכסף הוא זה שנקבץ באמריקה. שתחת לחלקו בתור נדבות בלתי פוריות ובלתי מושיות הרבה ליחידים. עושה בו הועד דבר קים לעד: ללמד את חסרי הפרנסה מלאכות ולהעמידם על רגליהם. שיחיו מיניע כפיהם ולא ישובו לתגרנות הססולה. הועד קיים זה כשנה ועד כה פעל מה שחשב מר פפר במאמר. אך הוא תני ושייר. הועד מיסד גם בנק להלוואות נמילות חסדים. שמרכזו יהיה בווארשא וסניפים לו בכל הערים הגדולות. הועד מיסד בעירנו בית יתומים וכבר נקנה בית ברחוב סקאווינסקא. גם נקנה כבר ויוקמו שם בראות (באראקען) למקום דירה לילדים עוזבים ושם יהיה גם ב"ם למלאכות וביהר עם זה יכונן הועד גם בית חנוך מורים בשביל ב"ם למלאכות. כדי לגדל מורים מומחים משלנו גם לב"ם זה וגם לב"ם בערים אחרות. הועד קבץ נערות (עד כה שלושים). ללמדן מלאכת התפירה. הן תופרות כובס. לחלקן למוסדים יהודיים. בראש הסניף הקראקאי עומד העסקן השוקר ראש קהלתנו מר ד"ר רפאל לאנדא. בע"ב.

קראקא. בישיבת מועצת הקהל ביום א' שיז הקדים היוזר ד"ר רפאל לאנדא להודיע. כי המרחץ החדש נפתח בלי פומבי. לע"ע רק המקוה ואמבטאות ובעוד ימים אחרים ימסר כולו לצבור. כאשר יקבל פהם בקביעות. ברבר קמה לפסח אין לדעת עוד דבר ברור מצד הממשלה. בראשית השנה החדשה תתן הנציבות בלבוב מענה אם יתנו לנו רשיון לקנות חטים במחיר הקצוב. ובכדי שנהיה בטוחים בכל אופן הריץ הועד האסירקני בווארשא לעזרת יהודי פולין מלגרמה לאמריקה. לשלוח משם קמה של פסח ליהודי פולין 300 וואגון עכ"פ בשביל הערים הגדולות.

אחיכ הודיע על-אדות שני מורי הרח הח"שים, שמנתה מועצת הקהלה ושעריין לא נתאשרו ע"י נציבות נליציה. עד כה הוציאה הקהלה 50.000 כתר. להוסיף לפקדיה על שכרם בשעת היוקר. בשנה הבאה תוכל להוסיף להם יותר. הסכום יוצע בקרוב.

לענין תקן הבחירות. בידוע אין הממשלה רוצה להסכים לתקן את סדרי קהלה אחת לברה, אלא תמתין עד שיסודרו תקנות כל הקהלות יחד. כן הדבר גם בתקנות משק הערים. אך לפי שבתקן סדרי הבחירות נכלל גם שני רב פקציבת המס ושכר השחיטה ולפי היוקר הגדול וההוספות לשכר הפקדים נהוץ כבר עתה להרים את סכומי המס. השתדל ראש קהלתנו בלבוב לפני הממונה הבארון ל ב ל, שיתן רשיון לקהלה. כמו שנקבע ע"פ החוק למקרים יוצאים מן הכלל. לשנות את סדרי קציבת המסים גם לפני תקן סדרי הקהלה. הממונה הסכים אם תוכיח הקהלה. שאי אפשר לה לעמוד בלי הרמת המס. לפי זה יורם מס הקהל, שהיה עד כה מן 4 כתרים עד 120 לשנה. ויקצב מעתה מן 4 עד 600. בקהלות אחרות נקצב המקסימום עוד יותר. שכר השחיטה יהיה מבהמה נסה 10 כתרים מטרפה 2. בזה תרויה הקהלה 8000 כתר לשנה. מחיר קבר יעלה עד 8000 כתר. מר עהרנפרייז מערער על הרמת המס. אבל מר פרנקל מעיר. שהקציבה החדשה נקצבה אשתקד בטרם ירד ערך הכסף כל כך ובטרם האמיר היוקר. עכשו צריכה ההרמה להיות לפי ערך הכסף בזמן הזה. כדי שנוכל לשלם לפקדים כפי צרכם ולא יצטרכו לבקש משכורת צדדית. אם קצבנו אשתקד 10 כתרים שכר שחיטה משור היה זה די לפי מחיר שור. אבל היום צריך להיות שכר שחיטה שור 50 כתר. שאינם יותר משני כתרים שלפנים. הלכך הוא מע"ץ לקצוב את המחירים החדשים רק לשנה ולשנה הבאה נכין מיד מחירים חדשים. הוויכוח עונה. כי החוק אינו מרשה לקצוב לשנה אחת. אלא דוקא לשנתיים.

להחשב בעיני האדוקים למתקדמים והתחילו לארוץ על הרבנים מכמורות של חשד וחשדות רחשדות עד שהגבילו את עבודתם הרוחנית רק במקום הסצומצם של הוראת איסור והיתר — שזה עשה לפנים הדומיץ. בעוד שהרוב השניה על כל צרכי הציבור הפוליטיים והחברתיים והמוסריים. משום זה — נשארו הרבנים קרה מבאן וקרה מכאן.

ואת ועוד אחרת: העובדה המעציבה ברוב ערי נליציה ופולין. שפרנסת הרבנים וכל ישותם תלויה ברצונם הטוב של תקיפי הקהל והם בידיהם ככנור ביד המנן. ולא לפעמים ולעיתים רחוקות. כי אם תמיד מוכרת הרב. תחת לחץ התראות מחסידות. לעשות אונו כאפרכסת. לשמוע את דעת תקיפי הקהל. כנאורים כחשכים. מבלי שתנתן לו רשות לחוות דעתו התורנית והאנושית. כל אלו הנורמים באו מהוץ לתוך הרבנים ואין הרבנים אשמים בזה.

כך היא רק לכאורה ובאמת גם יד הרבנים באמצע. כי הם נסוגו אחור לפני הזמן. ובלי שום צורך. וכפפואת קימתם ובטלו את דעתם הנוחתת מפני כל מתנגדיהם (אך לא מפני הציונים). הרבנים בעצמם נתנו אצבע בין שני מתנגדיהם במה שהורגלו לומר. שאין להם בעולמם אלא ד' אמות של הלכה בלבד. וכמה שהתחילו להבדיל בין רב הנושא צוארון קשה וערדלים — שזו היתה כל התקדמותו של הרב בהצניעותו — ובין רב שלבש כתנת עם שרכים. שמוה למדו רבים להוציא דבה על כל רב שאינו יוצא ידי החסידות בכל פרטיה ודקדוקיה. תחת לעשות התאחדות המערכה במלחמה של פנים ואחור. של ההפשים והאדוקים. התחילו הרבנים להפריד הללו מאלו והכניסו אי אחרות להונם הם. תדעו שכן הוא: שהרי כשהיו הרבנים פליטי מלחמה באוסטריה. ששם נאבדה קצת התנודות הרבנים. התחילו הרבנים להתאחד ובקשו את ההרגשה המדינית ביניהם ובין העם כלל. והא ראייה: ששם נולדה החברה ישוב איי של הרבנים ואך כאשר צעדו על מפתן עריהם. שבה גם התבדלותם עםם. שבה הקרירות עם האדישות לאיתנן הראשון. ראשית כל מהלה חברותית היא אי אחרות וכיון ששוררת היא גם בחוג הרבנים היא הנורמת הראשית לאבדת השפעתם. שהיא נשקפה מראש במצב כזה.

חכמוני.

(סוף יכא)

מן הבא בירי.

חצים ירויים אל האויר.

כל תכליתה ומאוויה של מלחמת העולם ושל כריחת הבריתות היו למסור מעטים ביד רבים ואם-כן אין אלה נצחון ושלום חביבים לפני המקום. כי מן השמים מוסרים רבים ביר מעטים.

רומניה מאספה הסכמות לכבושיה מאת „נדולי“ היהודים בארצה. שהיא מככדתם בוראי בתארים גדולים ורמים כנהוג במין רקלמה זו. אבל מה עלוב הוא מנהג זה. המעיד עליה. כי נסוגה היא אחור. שהרי בעמים נאורים אין נוהגים עוד לאסוף הסכמות על מפעלים ספרותיים.

מה רבו דמהפכות. שהפכה מלחמת העולם! אשכנו עם-ההרב והזרוע והפוליטיקה הזרה להיות עם-הספה. בעוד שעם-הספר הנצחי היהודים. החלו לעסוק בפוליטיקה. חוששני שיאחזו גם בהרב.

ועידת יועצי הערים היהודים. שנעדרה לווארשא נפלגה לשתיים. לפי — שנה פרילוצקי אינו מודה בלשון העברית... רבים תמהם מה ללשון העברית ולועידת יועצי הערים? לכאורה אין לשתי אלו שום שייכות זו לזו. ובכל זאת יש ויש. לפי שהחוננים בבתי הכנסת לא ירעו. עבריי נפלו הקהלות כדורות שעברו ובני תורה יסרו להם קלייזליך ושטיבלך ובתי מדרש.

עבר יום 17 בהודש ניסן נודעין בשלום והעולם לא נהפך. ואם יכפל עתה כל מעשה יונה בן אמתי יאבד הקיוקיו. כלומר עתונים יאבדו. כי פועלי המדפיסים נכונים לשביתה הרשה ולדרוש שכר כפול ומי יודע כמה עתונים יבדו בעולם שלא הרב.

המחמט.

ולא תרגום התסלה בשפת המדינה. אלא מורים בב"ם יהודיים שיגרלו את ילדינו ליהדות. ולמדם הכל כרוח יהודית העיקר מוסר יהודי וחיים יהודיים. אם לא נתפוזר להיות לחרפה ולדראון עולם. אז על-ט ליסר מהרה בתי חנוך מורים בשביל ב"ם ליהודים. ב"ם שלמים. שאין בצדם קורסים לשפיע ומורה דת מתבולל.

צורך התאחדות הרבנים.

המלחמה האיומה. שהביאה עמה בכל יום קללות חרשות. עד שהחזירה את העולם לתהו ובהו. הביאה גם ברכה אחת. שעוררה ישנים רבים — שישינו שנת עולם מתרדמתם. והביאה גם התבוננות והכרה מדינית אף לתוך השדרות התחתונות של כל עם. כלומר: שכל אחד כבר יודע את ערכה של התאחדות כחות בוררים למרכו אחד. שמשם יפקח על עסקי הכלל והפרט גם יחד. ומתענינים כבוד-דראש על כל שאלה הנוגעת לאותו הכלל ומשכסים גם עצות איך לקדם פני רעה הנשקפה בעתיד ער מקום שהבטת עין השכל מגעת. וגם איך להסיר המכשולים וההתהוותים. המונחים על הדרך. שאותו הכלל סולל לו כרי להגיע להתנשמות שאיפותיו. בקיצור: העובדה שאין סגנונה אחת מביאה את הקיץ. ורק הסתדרות תוכל לחזק ולאמן. הטביעה את חותמה על החיים בכלל וכל חות דעת פומבית עמדת תחת הדושם הזה.

אבל מה נפלא הוא המהווה המור. המתנלה לעינינו בחוג הרבנים. השדרה העליונה של היהדות החרדית. שעד היום האחרון עסדה בראש כל תנועה פנימית של היהדות ועכשו בפעם אחת הוספה אחור או משכה ידה מן הפוליטיקה הפנימית היהודית. מבלי לדעת מה זה ועל מה זה! הרבנים. הכוחות היסודיים של היהדות החרדית. הצטמצמו בתוך ד' אמות של צרותיהם הם. החמרים והמוסריים ויושבים בהבוקיידים. ומתאנחים כחשאי על אבדן העבר הנעים. שלב האבות והבנים פעמו ביהר. בלי שום רושם של פיהר וחלוקי דעות. מי שאיננו מכיר את הרבנים בקירוב דעות חושב הוא. שהרבנים ישנים. אבל באמת נעורים הם הרבנים ורואים את כל הנעשה בעולם הרחוק והרחב! רואים הם את מפקיעי השערים מעבר מזה ואת מהללי השבת מעבר מזה. ואגרופותיהם המוסריים מתכדרים נגד העברניים העוברים עבירות שבין אדם לחבירו ובין אדם למקום. אבל רק בסתר. שבש פיהם מתוח ונסתר. אבל רק במהבא: לצבור אין שום השערה מזה. חושב הוא. שהרבנים ישנים ומסביב לעולם השלך הם — שושנת החותים.

הרבנים עצמם מצטדקים על נערם חצנם מהפוליטיקה באמנם שאבדו כל השפעתם על הליכות החיים החברותיים ומביש הפרטי. אמת הדבר! אבל הפצים אנהנו לישא וליתן בדבר. אם אבדן השפעתם היא אבדה שאינה חוזרת וגורה להם. שיפה שתיקתם מדיבורם או אולי היא אבדה המתבקשת. בלי יאוש בעלים ומוכרחים הם הרבנים לפרוץ בכל כוחם לחפש אחר האבדה.

כדי לפתור לנו את השאלה הזאת או — יותר טוב — לפשוט את הספק הזה צריכים אנו מקודם לברר איך אבדו הרבנים את השפעתם. זאת אומרת: אין סבה בלא מסובב ואין נרמא בלי גורם. ונחזיק לנו לדעת מי גרם להם לרבנים שיאבדו את השפעתם? לכאורה יכולים היינו לפטור את הרבנים מעון ההתרשלות הזאת ולאמר. שאין הרבנים אשמים בדבר. כי הרחיה הזאת. שנדרו הרבנים מן הפוליטיקה. באה מבהוץ. כלומר: לא מהוק הרבנים עצמם. כי אם מן העם: כמו שכל עמי אירופה: המפלגות והבתות הליברליות שלחם נתקו את הקשה שבינם ובין הדת ומפיציה. כן גם המפלגות היהודיות. שהושפעו מהם. התפרצו מן התורה ומן הרבנים מורי דרכיה. ובאותה מדה עצמה שהתרחקו ההפשים מן ההשפעה הרבנית. התרחקו ממנה גם כן האדוקים בדור האחרון. לאלה האחרונים היתה עוד סבה אחת לחלל כבוד הרבנים. מן הזמן שנתחילה החסידות לכבוש את היהדות החרדית ועשתה אותה סנדל לעקבה. מאותו הזמן התחילו הרבנים האמתים המסונים על התורה

הסתדרות החלוץ נחלשה כתכלית החולשה. עוד מעט ולא יהיה לה כל זכר מחוסר תמיכה גם חמרים ונפח יחזית.

עוד מעט ותחזיקנה פה הבחירות למועצת הקהלה. המתבוללים מרנישים את קרקעם התחת מתחת רגליהם ומודינים בעוד מועד לקראת המלחמה הבאה שתהי לחמשת.

בא הנה הדין אלפרד נוסין ונאם פה ארבעה נאומים. ע"ד אופן ההתישבות בא"י. ע"ד המפלגות היהודיות. ע"ד הסיציליות בתורת משה. דבריו נתקבלו בענין מרובה.

אברהם

שרירי החשמינאים. בין כל אוצרות הכריזם העתיקים, השמורים בבתי התפלה הקתולים בעיר העתיקה קולן (קולוניה) קלן מראים הממונים גם שרידי המכבים. שלכבודם חגגו הנצרים עד שנות המאה הי"ג גם חג מיוחד. איכה הניעו שרידי החשמינאים לקולן? הגדה עתיקה מספרה כי הקיסרית הלנה אמו של הקיסר קונסטנטיין הגדול (הקיסר הנצרי הראשון) הביאה את השרידים האלה מירושלם לקושטא ושם היו שמורים שנות מאות עד חרבן מלכות רומי המזרחית, ואז הצילו אותם עם דברים יקרים אחרים והביאום למילאן באיטליה. שם מצאם הקיסר הגרמני פרידריך אדווארדו, ולקחם ונתנם במתנה לכן משק בית מלכותו רינאלד מדאסל ארכי-הנמוך בקולן והוא הביאם לקולן ומסרם לבית הפלח נזירים. שקראו לו מהיום בית הכנסת של המכבים והרחוב הסמוך לו נקרא רחוב המכבים. עד לפני שלשים שנה נמצאו עדיין השרידים בבית התפלה הקתולי של אנדריאס הקדוש בתוך ארון מהודר. בסוף בלה הארון מיושן ונחזק היה להחליפו. או נקבצו כל הכהנים וראשי העדה והוציאו מתוך הארון הנושן ברכ פאר והדר שמונה גלגלות מעוטרות בזרי כסף מעשה ידי אמן ומולאים בפנינים ואבנים טובות ושמונה תיקים מלאים שרידי כליהם ועדייהם של החשמינאים. את כל אלה הניחו בארון עץ עם רשימה וספרות ותמונה בחותם ההנמוך.

על אם הדרך. כבר הודענו כי יסדה ההסתדרות הציונית לשכת מודיעין בקושטא, למסור לכל תפוצות הגולה ידיעות אמיתיות ע"ד המצב בא"י ותנאי הכניסה מצד אחד וע"ד מצב אחינו ברוסיה ובנותיה מצד שני. כי קושטא היא על אם הדרך בין שני מרכזי היהדות האלה ועתידה היא לשמש שער ראשי לעולי הגולה. הסרון מוסד כזה הורגש כבר עתה בטרם החל זרם ההגירה. הכל פונים אל הלשכות הציוניות בשאלות ע"ד המצב בא"י ואפשרות העליה. מעתה יהיה לכל אלה אל מי לפנות בשאלות נחוצות ולקבל ידיעות במוחות. הלשכה תורה למהגר את הדרך ילך בה ואת אפשרות קיומו בארץ בהחלם לאמצעי ולאמנות. גם לא"י תודיע הלשכה תדיר ע"ד תנועת ההגירה בגולה. שתדע גם היא להכין בני המשפחות המפוזרות והכמרים ליריעות נכונות. הלשכה פונה אל כל הלשכות הצבוריות והאגודות והעמותות, לעזרה בזה, שתוכל למלא תפקידה בשלמות. מי שיש לו דבר אל לשכה כזאת יפנה אל

Bureau d'information de Organisation Sioniste
a Pera, Passage Olido 22 Konstantinopol.

עשרה מאמרות. מרכז הדפוס היהודי בציריך מפסם עשר דרישות, שהגישו יהודי סאלוניקי אל ממשלת יון: א) אשור הקהלה היהודית וזכות להתנהג בגלוי ע"פ דת ישראל, לבנות ב"ם מיוחדים ומסודי חסד ובראש כלם יעמדו הרב הראשי ונשיא הקהלה. ב) אשור התעוררות של ב"ם יהודיים כאלו של ב"ם כלליים. ג) יהודים שומרי שבת פטורים משביתה ביום א' ובחגים לא יהודיים. בשבת וביומי א' לדרוש מאת יהודי מעשה האסור לו ע"פ דתו. ד) קיום מעשי בתירין יהודיים

הוא עכשיו אצלנו המוסד היהודי היחיד שיכול (כפיכיל) לריב את ריבונם פנו אליו המורים בבקשת עזרה. ראש הקהל נתרצה, אבל כתנאי שיחדל בית-הספר מלשאת עליו חותם לאומי. המורים בעל-כרחם הסכימו, אבל גם בזה לא הועילו כלום. כי האדונים מהקהל שהתחילו לשחר ולזקק את בית-הספר מכל שמין לאומיות (שני השם, מכבי וכדומה) נוכחו בזמן קצר, שבית-ספר עברי אי-לאומי הוא כנוף בלא נשמה. נמנו וגמרו, שחלילה להם לשפל בבית-ספר עברי שהורו ולדרתו היתה בשומאיה לאומית...

המאורע הזה דיו להוכיח עד כמה מנעת פה האדישות לכל ענין צבורי. שאפילו עכשו, שבנקל היו יכולים להשיג רשיון לפתוח את בית-הספר מאת הרשות מאחרי שם השומרים כבר נשתחררו, בכל זאת אין איש שיחפץ להקדיש התענינות כל שהיא להמוסד החשוב הזה.

מכתב מאוסטריה.

וויין. פלא, תמיד נעשים אצלנו דברים לא נצרכים ולא נעשים באמת דברים נצרכים וחשובים. הכל יודעים, שאין פה כלל קהל קוראים יהודיים, כי יהודי מגולי המזרח כאשר אך הניע לירי כך לדעת לקרוא גרמנית, אינו רוצה לשמוע כל עיקר משפת הגלות ולפיכך אע"פ שישנם כאן עדיין יותר משלשים אלף יהודים גליציים, אין העתון היומי הלאומי בשפה המדוברת יכול להתקיים ברוחה ונאבק הוא התאבקות גוראה על קצמה, ובעיר הזאת ישנה ערה זעירה של דיקנאטים, הרוצים להכין את קרקע הטרשין הזה בשביל השפה הזאת ובשביל תבואותיה הרוחניות. שהם רוצים לזכות בהן את עמנו בעל כרחם. הרי זו פשוט מעין מלחמה בריחים של רוח, ובכך החלישו ליסוד פה הוצאת ספרים בשם דער קוואל, לתרגם דברים לועזם לשפה היהודית וגם להמציא יצירות יהודיות מקוריות. הבה נראה אם יקוימו ההבטחות הגדולות. חבורת ב"ה'ם, שנוסדה לצורך יסוד בחינם-ספר בינונים עם חכנית למורים עבריים, עדיין רופפת. ע"כ התעוררו אנשי לב אחדים לעמול לטובת המוסד הזה ויש תקות כי ברבות הימים יעלה בידהם הרבה. הקרן לטובת מעשי הצדקה של אגודת מילר הולכת וגדלה, וכבר היא קרובה לשתי מיליוני כתר. צריך רק שיהיה האדם הראוי המשתדל בדבר וישראל נתבעים ונותנים כדרכם.

הפליטים הגליציים עדיין הנם כעצם בגרון הווינאים היעבים והמלאים קנאה. דרכם של אחינו המזרחיים הוא מעולם, שמכיון שמתעשרים אגם יכולים לכבוש את יצרם מהחומר בעשרם ומתפאר בו בראש הומיות. לאמר: ראו אנכי העשיתי וראו איך אני מתלבש כאחד הגדולים ואיך מתלבשת יחנתי ושיינדלתי, שהן מתכנסות עדי עד"ם כתובי הלז... היהודיה בעצמה אינה שווה פרוטה והנזמים, אשר באוניה והרזו הפנינים על צוורה והפרוה הפרסית, שהיא מתעטפת בה, עולים לרבותות ולמאות אלפים, וכל זה היא שוקדה להראות בחוצות ובכל מקום פומבי, ומישום זה נרחקים הם הפליטים שהשיגה ידם בכל מקום צבורי, בבתי הקהה והמסעדות, בשדרות ובתאטראות ואי אפשר שלא ימשכו על עצמן את עיני יושבי הארץ, והם רואים בהם את עושיהם, מרעיביהם ויורשיהם תולים בהם כל הצרות הכאות עליהם וכך הם מאיצים ברישות שתגרש את הנרים השנואים האלה וכך הניע הענין הזה שוב לשיחה באחת הישיבות האהרונות במועצת המדינה. הנוצרים סוציאליים רדשו לגרשם בלי רחמים, לשבתם של הסוציאליים הרמקריים צריך להאמר, כי קם אחד מהם ודרש להבדיל בין הפליטים העוסקים בעבודה פוריה ובין אלה הפליטים עצמם על הצבור או עוסקים בספסרות ושאר מיני חמס. הרי זו בכל אופן נקודת מצב צודקת, בשביל הפליטים פה השתדלו גם בפארזי הדין ריך וחבריו. באמת עניני הרפובליקה האמללה הזאת קשים. הכל נוהגים בה מנהג בן חורג והוא עומדת לפני פשיטת הרגל, בכל אופן יעסימו עליה מנצחיה עול ברול קשה מנשוא ואין פלא, שהיא רוצה לפרוק מעליה ע"פ עול גרים אוכלים ואינם עושים.

היובר בשה כי הקהלה קנתה גם צוקה, למכרו בזול ליהודים ומעתה נקצבו 400000 כתר לסחורה. הועד המחודש של בעלי בתים יהודים, למלחמה בחמסנים ובמפקיעי השעה, קבע מושבו בבית הקהל והוציא כרוז קשה מאד לכל היהודים בעירנה לעזרו במלחמתו להודיעהו כל מקרה חמס. משא ומתן שרא כשורה, הסתרת סחורות, ספרפות של שמרי כסף וסחורות וכל מיני מרמ, הנורמים הרמת מחיר סחורה וגול עניים המתפרנסים בדוחק מהכנסה קבועה ומצומצמה, בכל מרמ בזה יעשה הועד חובתו וימסרם למשפט לבער הרעה מקרבנו.

צאנז-חדש. (מתנות אמריקה. הכירה הלאומית. ובהי מתים. הבויקט החצאי. הרפיקת הכיסית. כנית ציון. מתנה בזול סתוה.)

שבועות ירחים חכו אנשי עירנו לעזרת קרוביהם מעבר לים, דולרים למאות ולאלפים נמסרו כבר לירי עסקני הצבור בכל מקום שהם, ועניי ישראל עוד לא נושעו. האמת נתנה להאמה, שהמתנות האלה, בין במונות בין במלבושים ובין במומנים לנו הם, מקרובינו ומיודעינו ומה לנו ולהם, שגולת העני בבתיהם? העני העומד בפני עצמו לא יעזר לתבוע את שלו ממי שנדול ממנו והעני גוע ברעב כבתחילה, ועולם כמנהגו נוהג. כדי לסתום את פיות המקטרגים על הגולת הקהל ובאי כוחנו יסרו תמחוי כשרה כמכור העיר, להאביל רעבים. כירה כזאת דורשת קודם כל סדר ונקיון, ואלה חסרים פה לזמרי, השנוניים, שאומנותם בכך ואנשי סבל ופושטי יד בפרהסיה דוחקים וצועקים ומריבים איש באחי בשעת הצהריים, חלוקת התבשיל כבר כלתה וקול ענות נבורה וחלושה נשמע למרחוק, והעני הנחבא אל הכלים לא יקח חבל באיזוהי, אלא יקריב את נפשו ונפשות ביתו למולך הרעב, ולא יתאחד עם הבטלנים החיים עד רחמנות אחרים.

מחמת צוק הרעב נתרבו המתים, ומקרובי המת לא נכר שוע לפני דל, כולם מוכרחים לשלם לחיק כל מה שדורשים מהם, ולפי המנהג הקדוש עוד באותו לילה יתאספו תקיפי ההברה לאכסניה ואוכלים ושותים ומציבים לבם בכסף הגזול ומועלין בקדוש.

כמעט כל בעלי החנויות וישיבים בתנויותיהם בהבוק- ירים, כי אין דורש לסהורחם. הגוים עשו בויקט חשאי, שלא לקנות מיד איש יהודי, ועלינו ללמוד מהם, איך להתאחד דוקא בלי פרוגרמה מיוחדת.

נגפים עד הכריזם, כסיות לבנות, צואיונים מנוהצים, וכובעים עם נוצות בדרך הצירים ליבשים בעירנו אנשים צעירים, פניהם מזהירים, ושוהקים חמיר בכל פה, אע"פ שאינם יודעים קרוא וכתוב ופיועים לזמרי, אבל כיסם מלא, כל אחד נושא שפיכה בצלחתו ומחלק בפיוסם לכל דורש.

אינני יודע איזה ערך יש לאגודה כזאת כ"כנות ציון. הפרוגרמה שלהם נערכה ע"פ האופי החדש, אם לצורך או ללא צורך קובעות שנים של זהב לפיהם, ולומדות לצאת במחול, ומבקרות האשלת ציגנוויש, הנראה בנבירתו מלא עולם, לראות ולהראות ביהר.

מדברים ומתעצפים כלשכת הקהל ע"ד מוסדות תכליתיות, אבל מהמדרש למעשה הדרך רחוקה מאד. אע"פ שהשעה ידוחקת, ילדים נועים ברעב והקרן מתחזק יעצים להסקה אין, אנשי צבא מהחרים ביהודים ההולכים דגלי, ממסילת הברזל, ודוחפים אותם, ומכים במקלות שלהם, רק המנהיג שלנו מטיל עם כלבו באמצע הרחוב ואין איש נוגע בו, יען הכרת פניו לא ענתה, כי עוד שהוא יהודי.

טרנאופול. בית-הספר העברי, שניסר פה ברב עמל לא התקיים ימים רבים, למרות התנאים המוכשרים להתפתחותו. שנראו במשך ימי קיומו הקצרים, וככה נהרם המוסד הלאומי התרבותי האהרון, שנשאר לנו עדיין לפלישה. קצו בא ע"י מעשה שהיה: בידוע נאסרו השומרים בכמה ערים בגליציה המזרחית, והגורל הזה עלה גם בירי השומרים דעירנו; מעון הסתדרותם הוחרם וגמסר לירי ההיילים, ובבת אחת נסגר גם בית הספר, שנמצא לע"ע מחמת חוסר דירות במעון הסתדרות השומרי ומכיון שהקהל שבראשו עומד מתבולל קצוני.

תחבולה טובה לעשות נפשות לכתה שלו ומקחיל נפ
הוא את כל היועצים היהודים. בשני הנזנים, זה מושך
לכאן וזה לכאן, אינו החלטות תצאנה לנו מאחדות
מפירה כזאת?

לחקר הארץ. בארץ ישראל נוסדה הברה לחקור
את הארץ באופן מדעי. המיסדים המה: ד"ר רונישטיין,
ד"ר זאנוודוקי, ד"ר צפרוני ועור. המה הוציאו מהברת
בשם. התדע את הארץ? בה הם מראים על מטרם
המדעית והלאומית. כל הכמי עמנו באי נענו אל הועד
והתרכו לעבור עמו: רופאים, אגרונומים, מורים סופרים
וסוחרים נתנו ידם. פרטי התכנית הם: (א) להוציא ספרים
בחקירות הארץ; (ב) ליסד ספרות לידועות הארץ בכל
מקום; (ג) לדרוש לפני העם בידעת הארץ; (ד) ללכת
לסייר ולתיר את כל המקומות ההיסטוריים החשובים;
(ה) ללקט כל הדברים הנמצאים באדמה, שיש להם ערך
מדעי, ולנגוס במוזיאום; (ו) ליסד מוסדים שונים בשביל
חקר הארץ.

מקרב ומרחוק.

בישראל. מקם נוראו הזמן לכא ממריר לנגונה.
להשתהך בעבודה החשובה כעת וגם בועידת ראשי
הציונים, שתהיה בקרוב בכול — בעין ננים באי היתה
אספה לפועל הצעיר. נמנו ונמרו ליסד מושבה של
פועלים עברים, שכל אחד יעביר אדמתו בידיו ממש.
כלי עזרת פועלים, האדמה תהיה צבורית ושפיע שלשת.
— בלנדון מכונים בנק לפועלים, להקל להם התאחוות
על האדמה. הקרן הראשונה תהיה חמשים אלף לירא
שטרלינג. — מיסדים עתה בלנדון גם אגודת הרישת.
ליסד בתי הרושת באי תיכף אחרי חתימת השלום עם
הטורקים. — יהודי קנדה באמריקה הצפונית משהרלים
לפני הממשלה, להביא קרוביהם, הנלחצים במזרח.
לקנדה. — הרבות טאלונקי תכנינה בקרוב, בידוע
נשרפו שם בימי המלחמה קרוב לאלף בית, כששים
אלף איש אבדו מחסה נגם. — במרית המצרים נפלו
גם קרבנות יהודים, בקאירה הרנו המורדים את הקפיטן
בהן מן הצבא האנגלי. — בכול תהיה באמצע חודש
יני אספת הכמים יהודים, להועץ ע"ד האוניברסיטה
העברית בירושלם, בה ישתתף גם החוקר המנלה הנפלא,
היחיד בזהו פרופסור איינשטיין. — במוסקוא נסגר
התאטרון העברי "הבימה" מטעם, בי הלשון העברית
אסורה, כמובן לא הממשלה עשתה זאת, אלא הסוציא-
ליים המתבוללים פושעי ישראל, שבמלו במלשינות את
כל העתונים העברים והחברות היהודיות ואסרו את
הציוניות. — אל מועצת המדינה הצרפתית נבחרו 12
יהודים וביניהם שני סוציאליים, יש ביניהם גם שנים
ממשפחת רותשילד, אחד הוא בנו של עדמונר. —
רמניה התמה סוף סוף על ברית השלום, אבל לא על
תנאי אוטונומיה ליהודים. בסעיף 9 10 כתוב רק,
שרומניה נותנה ליהודים אותן הזכויות, שישנן לרומנים
אחרים. איך להץ התבוללות, כוז שבמערב, יהיה לתרות
הזאת. — בשבוע הבא תהיה בווארשא ועידת המורים
העברים מכל המדינה, בין אלה המלמדים רק עברית
ובין המלמדים עניי חול ובלבר, שהם מחזיקים שפיע
לשפתנו. תכלית הועידה היא יסוד הסתדרות המורים. —
הברית המסחר והחרושת הפולנית רוצה ליסד הסתדרות
כל הסוחרים וכל בעלי החרושת בפולין. לאספה המוקדמת
לא הזמנו ראשי חברת הסוחרים היהודים, הכוללת את
כל הסוחרים היהודים במדינה. — הקוריער הקראקאי
מפחיד את קוראיו, כי מר שמואל, שהיה בפולין
במלאכות ממשלה אנגליה, ייסר בפולין שלושה בתי
חרושת גדולים בהן רב: בית חרושת עששיות, בית
עידלים וביה רהיטים ורק פועלים יהודים יתקבלו, מי
יתן ויתאמת הדבר! — סמוך ללבוב הרנו שוודים שזעה
יהודים, שעברו דרך יער אצל גויעבולסקי. — רבנס
בירושלים מוציא ספר בשם, לשון קדשו. המאסף את
כל מאמרי חו"ל וחכמי הנולה בהובת הדבור העברי. —
ממשלת אשכנז נתנה רשות להסתדרות הציונית באשכנז
לשלח את השבויים היהודים מצבא רוסיה לארץ ישראל
וגם נתנה לה רשימת משמיה כל השבויים ומקומותם. —

הפגרומות. עדיין שמעות מהרירות באות ע"ד
הרנות חדשות ושוה. כן היה פגרום חדש במעוזבה. עירו
של הבעש"ט, פעם שנית. ימים אחדים נשמו בתי
היהודים, נבו כל מה שנשא עוד לפליטה מן הפגרום
הראשון. רבים נהרגו, בקיוב היתה ישיבות ראשי החברות
הרוסיות, בנין רוסיה, "מרכז לאומי" האגודת החרות
הלאומית. נועצו כולם במה למנוע את הפגרומות. כל
הגוברים הוכיחו, כי ממשלה, שלא תוכל לעמוד בפני
הרוצחים והשוודים, לא תוכל למשול בארץ ולהשיבה
לאיתנה. האספה החליטה, לשלח מלאכיה אל שררהצבא
דיניקין ולהזהירה: להתאמץ בכל כחו ובכל התחבולות,
לעשות קץ לפגרומות. חיל שר הצבא מאמוטוב שדרו
את כל היהודים בערים, שעברו בהן מקריסע עד טולא.
ביחוד ערכו מבח נורא בעיר יעלעין, הרנו באכזריות
כמאתים יהודים. אנסו נשים ואחייב הרנו, רששו ילדים
לעיני הוריהם. שמונה ימים שלטו הרשעים האלה בעיר.
— חיל האוקראינים שדרו את רכוש היהודים בקונס-
טאנטינוב, בפלעשין בפודוליה נהרגו במאה יהודים. —
בקורסק הרנו הבולשיוויקים את כל משכילי היהודים ויש
אומרים את כל הקהלה.

תקיפי רומניה. כשם שמצאה לה ממשלה
רומניה בוגד יהודי בבוקובינה, שמכר את עמו בכסף
להיות עד שקר לפוליטיקה הרומנית, כן מצאה לה כפי
הנראה גם בבסאריבה, כן מתפארה ממשלת רומניה, כי
יהודי בסאריבה החליטו באספה להסכים לחבור הארץ
עם ממלכת רומניה, שהיא עושה צדק למעוטים ומלאכות
יהודית השולח למערב, להניד זאת לממשלות. ברור
הדבר, כי יש לנו עסק במעשי אונם או במעל של
עשיר יהודי העושה בבצע כסף כל מה שדורשים ממנו
לרעת עמו, ואפשר, שהנדראות הנעשות לאחינו באוקראינה
הסמוכה, פעלו להטות את יהודי אוקראינה לחסות בצל
רומניה. שיש שם עכ"ז ממשלה אחרית ומורא מלכות
וסדרים קבועים ובטהון החיים.

מלחמת הרשונות. בא האדון — בא מדון.
האדון הוא אוסישקין, הוצה לחבב ולחבין את הלשון
העברית בתוך היהודים באי ביד חזקה, ועליו לדעת מן
הנסיין, כי התחבולה הזאת תפעל רק את ההפך, למאס
את שפיע ולחזק את ידי חובבי הורנו. היהודים ההרדים
כבר מתקוממים נגדה המה רוצים לאהוז במנהגם לדבר
וגם ללמוד תורה בורנוני האשכנזים והספרדים, כי מנהג
ישראל תורה, ואוסישקין עומד על דעתו, כי דוקא את
התורה צריך לבאר עברית והוא אומר למנוע את התמיכה
ממי שימרה את פיה, הערבים שמהם בריב הזה, כי הם
רואים בו מכשול רב הערך לשוב היהודי, אך נקזה
שהחוש הכריא ימנע את הריב של העולים בעוד מועד.
בכל אופן השלמון האנגלי עוזר להשלמת שפת עבר,
כי הוא נותן לה יפוי-כח לא פחות מאשר לשפה הערבית
בכל בתי הפקודות.

האחרות המפורדה. מלחמת הלשונות היא
לפוקה ולמכשול גם בנולה. בווארשא תהיה בשבוע הבא
אספת יועצי הערים היהודים, כדי לברר את המצב היהודי
ואת יחס הממשלה והעם ליהודים ולערוך פורנומה
קבועה, שעל פיו יעבדו כל היהודים חברי מועצות הערים
והרבה הרבה מאד יש להועץ, שהרי שונאי ישראל בכל
מועצה מבקשים תחבולות וגם מוצאים להצר ליהודים
ולקפח זכויותיהם בכל צעדי רגליהם. והמה לא מרעת
עצמם יעשו מה שיעשו, אלא נועצים בתחלה וכאשר
ינורו באספות החשאיות של המפלגה הפולנית הקנאית
כן יקיימו כולם, וביהודים הנדרפים אי אפשרית היא
האחדות והמשמעת מפני הפרוד של יהודים, נה פרילוצקי
רוצה דוקא להיות מנהיג ישראל, כל ישראל, ולא אחד
המנהיגים במפלגה נדולה ועשה לו מפלגה באופן מלאכותי,
כזה של חובבי הורנו הנימני וכל צרכי היהודים, כל
צרותיהם וכל פנעי הזמן הזה צריכים להיות כפופים
למשחק הילדותי הזה. בראש כל דאגות ישראל עומד
חזק הורנון ואחריו נכרבים חוסר הפרנסה, קפוח הזכויות,
להלץ הפוליטי ושאר כל הצרות, הקהילו ראשי הציונים
את כל היהודים וועצי הקהלות, כדי להועץ ביברם
העומדים ברומו של עולם, ומוצא מר פרילוצקי בזה

כדיני אישות. (ה) יפה כח ראשי הקהל להטיל מס על
חברי הקהלה לצרכים יהודיים. (ז) היהודים יוכלו להשתמש
בלשונם העברית ובלשונם היהודית הספרדית לספרי מסחר,
לשטרי חוזה, לאגרות וחתימות ידיהם בכתב עברי כשר.
(ח) אין לנגוע במקומות הקדושים של יהודים, כמו בתי
תפלה, בתי עלמין. (ט) בתי הצבור של יהודים פטורים
מסם והבנסת צרכי רת פטורה ממכס הנכול. (טז) על
הממשלה לתת מקופתה לצרכי תרבות יהודית במדה
שנוטלים אחרים. (י) תקנות הקהלה נערכות בפרימות
ותוצענה לפני הממשלה לאשרן.

שנאת האחרות. ההרדים האונגרים אינם מוכשרים
עוד לשוב מדרכם הרעה, משנאתם את האחרות ואהבתם
את פרוד העם היהודי, מרוב הצרות, שבאו על אחינו
באונגרים העליזים, לסובקיה של עכשוו יסרו שם
אגודת העם, להגן על היהודים הנדרפים ולהושיע את
הנעשקים והמדוכאים הגם, אין מספר לחסדים, שעשתה
האגודה הזאת, שהבריה הגם סתם יהודים, בלי הבדל
מפלגה, אבל כפי הנראה המיסדים המה ציונים, כי מי
חיוץ מציונים מתעוררים לעמוד בפרץ ולהיות
נכונים בכל צרת הכלל? מאז נוסדה האגודה היא
משתדלה להטות את אגודת החרדים להתחבר אליה, כי
אין האגודה עוסקה בדברים דתיים ולא בעניני תרבות
ולא בציונות, אלא רק בעניני פוליטיקה פנימית וצרכי
צדקה. אבל החרדים, כלומר ראשיהם, בשום אופן אינם
רוצים להתחבר, הציעה האגודה באהונה לפני ועידת
החרדים, שיקבע ועד בן 70 איש ובתוכו 40 חרדים
וכן בכל המוסדים יהיו רוב המנהלים מן החרדים והאגודה
תתחייב לעמוד תמיר תחת השגחת ועד רבנים חרדים.
וכל זאת קבלה עליה האגודה העממית בשביל האחדות,
לפי שהחרדים הם רוב היהודים ותקיפי החרדים באחת:
אי אפשרו באגודה כללית ובתואנות מנוהכות השתמשו
מן האחדות.

ריב ביילי. בית הדין לעונשין במוסקוא דן את
הקטניור במשפט ביילים וויפער, שהאשים את מנדל
ביילים ויהודים אחרים שנעלמו ברצה דתי, אע"פ שהכל
ידעו, כי אמו החורגת של הנער ההרנו הרנתהו במצות
המאות השחורות, כדי להעליל על היהודים עלילת דם.
הקטניור במשפט הזה שר הצבא קרילנקו הציע לדון
את וויפער למיתה. השופטים דנוהו למשמר לכל
ימי חייו.

העדרות היהודית. לא רק פולין ברובה בעסקנים
צבוריים ליהודים מסוג דיאסאנד פערל, שטיינהויז,
זכרנו, המעידים בשם העם היהודי, כי אין עם יהודי
בעולם, אלא גם רומניה אחותה גדלה לנו בנים כאלה.
בידע החליטו כל יהודי בוקובינה, רומניה וויבניבורנס
להטיל ח"ם על הבחירות לפרלמנט ולכלי השתתף בהן,
יען מאנה ממשלת רומניה לחתום על ספר הברית,
הנותן זכות אוטונומיה למעוטים ומגין על שדומם ולא
אבו להודות בזכות אוזריותם של היהודים סתם, אלא
תלתה את הזכויות בתנאים, שקשה לקיימם. והנה נמצאו
פושעי ישראל שעברו על ההרם ונעתרו לרשעי הרומנים
לבחור בטשורנוביץ ולהבחר, איזה יהודי העבט שמו
עבד לאצילים רומנים, הועמד לקנדיט וגם נבחר ע"י
דעות קנויות בכסף הרבה ובזיופים. טשורנוביץ היא עיר
יהודית ואין לרומנים כל חלק בה, וכן כל בוקובינה
הצפונית, ותקיפי הרומנים החוששים, שמא כאשר תתחזק
רוסיה תקח את הארץ מידה, בקשה להראות בבחירות
האלו מעשה עשוי, שאורחי בוקובינה כולם רוצים
בשלטון רומני, שהרי שלחו ציריהם אל מועצת המדינה,
והעכט זה לא רק שעבר על ההרם ועור את צוררי
היהודים לכבוש את אחיו לעבדים, אלא קפיץ והעיר
בפומבי, כי אין אומה יהודית בעולם, אין לציונים שים
השפעה על היהודים ומועצת היהודים הלאומיים אינה
באת כח העם היהודי ואין ליהודים שום צרכים לאומיים.
כי יהודי טשורנוביץ ובוקובנה רואים את עצמם כרומנים
גמורים ואינם צריכים לתנאי מפורש בברית השלום, להגן
על זכות המעוטים, את העדות הזאת העיד מושקא העבט
גם בכתב והכתב נסמר כפארזו לוועידת השלום, להראות
עדות נאמנה של בא-כח היהודים.

דבר המתנות היקרות, שהיה שולח למקדשים שנים בערי יון. מטעם זה החניפו לו יושבי הערים וכו' לשם האלהי.

קרוב הדבר כי ראשית שאיפתו להגהי את מנהגי היונים בערי יהודה לא היתה כדי להעביר את היהודים על דתם, אלא כדי להגדיל הפאר החיצוני בירושלים ובשאר ערי יהודה. הוא ררף אחרי הכבוד המדומה וחפץ להתהדר בבניניו המפוארים. אלא כאשר חרדו לו כי העם העברי בועס במתנותיו ומסרב לקבל את רוב מנותיו, כעס עליו. ואז נתעורר בשבועו רגש האכזריות, רגש העריצות והזרקות. שירר מטעים אל נכון, כי גם תאוצת לבסוף גרמה בדבר הזה, כאשר יסר את העם העברי. אשר הקשה את ערפי לבלי לשמוע בקולה. הוציא את כל האוצרות הנחוצים במקדש. סורגותו הביאה אותו לידי כך, כי תמיד היה נמצא במצב דחוק. הוא היה נצרך לאוצרות המקדש בירושלים.

להתנצלותו אפשר לומר, כי לא עמד על הבנת הדברים האלה. מלכות יון לא באה מאלה לשנות את המנהגים הרתים של היהודים; לא על דעתה היא עשתה את המעשים האלה. כי אם על דעת האריסטו-קרטיה היהודית ובראשה כהני המקדש בירושלים. במחוי של יוני משכיל אי אפשר היה כי יצו הרבנים האלה באופן אחר. מי הוא מומחה בענינים כאלה? מפי מי יבקשו תורה בדבר עבודת האלהים, במקדש? הלא רק מפי הכהנים, שומרי משמרת המקדש, מפי גדולי העם ואם אמרו אלו להגהי את המנהגים החרשים בירושלים ובערי יהודה, ודאי שאין זה אלא קשיו-ערך מצד העם, שסרב למנהגים החדשים האלה. אפילו מלך חכם ומדעב בדעתו היה נכשל בהבנת המאורעות, שהיו זרים בליבך להשגת יוני משכיל. אפשר שלא היה מחנה באכזריות מרובה כזאת עם המורדים; אבל גם בדבר הזה צריכים אנו לדון מתוך השקפת בני הרור ההוא. ליונים, שלא היו בקאים במישנים הרתים של היהודים, בהכרח שחיה נחשב יחוס העם אל שאיפת האריסטו-קרטיה לא רק בתור מרד במלכות, אלא גם בתור עקשנות של שנוען.

ובתפתחות ההיסטוריה אנו מוצאים צד מראני מאד. דוקא אנטיזכום המשונוע הזה נתחנך לדבר גדול, אלא כי שנוענו ואולתו סמו את עינו מראות נכוחה ומסתכל במאורעות על אמתתם. הוא הכיר כבר את שאיפת רומי, לקבוע את שלטונה במדינות המזרח ולאסוף ביחוד את מצרים וסוריה כאסוף. בצעים עזובות, על כן חפץ היה להתניב בפני השאיפה הזאת ולסד במזרח ממלכה תקיפה שתעמד בפני התפשטות ממשלת רומי. אבל במעשיו הנפתלים נרס הפך כונתו והחיש את אותו המאורע, שבדעתו היה לעכבו גם מלחמתו עם הפרתים היתה אולת מרובה. לא עם נשקפה הרעה לממלכת סוריה, אלא ממערב. לא עם הפרתים היה האויב, אלא עם רומי. בספר חשמונאים א' וב' מספר, כי הלך אנטיזכום לשלול שלל בערי המזרח; תאות כצעו היא אשר עזרה את עינו ולכן נפל ברעה. במלחמת אנטיזכום עם מלך מצרים התערבה רומי ועמדה, כדרכה תמיד לימן החלש — לא כדי להציל את מצרים מיד סוריה, אלא כדי לבלוע אחר כן שתיהן ביחד — ממש כדבר הזה עשתה רומי במלחמת היהודים בסוריה. ממשלת רומי עמדה אף להציל את היהודים מרעתם, וכבר לטשה עיניה גם על סוריה וגם על פלשתינה.

מה שאירע לאנטיזכום אפיפנס במלחמתו עם הפרתים עם מצרים ועם היהודים, מברר לנו כי המשפט שחרצו עליו רוב כותבי ההיסטוריה בימים הראשונים הוא משפט ישר. בראשו נצנצו לפעמים דמויות מדיניים חשובים, אלא כי היה קליהרעת והסרילב כדי להוציא מחשבותיו הטובות לפעולה בהרצאות ובמתינות. הוא היה נתון להשפעת הרגע ולא היה צופה בעינים בהירות לעתיד רחוק. נצרך היה לכסף ושמע, כי נמצאים אוצרות מרובים במקדש הפרסיים, מיד ששם על הערים האלה לכבשן. כעם העברי נפלה תינרא דתיה. ומיד שלח כדרכה את ידו לעשות משפט — להריק את המקדש בירושלים ולהרוג בעם באכזריות חמה. גם מלחמתו עם מצרים היתה דבר מבוהל, בלי ישוב הדעת ובלי חשבון

המעולה: ויש אשר לנו גם בשם האלהי (היזוס). אבל איביו קראו לו שם-ננאי: אפיפנס. המשונוע. הם הרבו לספר על דבר מעשיו הנפתלים ושנוענו ביחסו אל בני אדם. כי לא רק היהודים, אשר הרע להם, דברו בננות, אלא גם הרומאים, אשר העבירו עליו את הררך ונרמו הרבה למפלתו וירידתו.

בנוגע לריבו עם היהודים נמצא לאנטיזכום אפיפנס מניור בימים קדומים. מציפוס, הסופר הרומי, אומר עליו כי לריק טרח לחנך בתרבות טובה את העם המנואל' הזה. בדעתו היה לזכות את היהודים בתרבות היונית, אלא מלחמתו עם הפרתים עכבתו. מה שכתב מציפוס בסגנונו הקצר כדרכו היה בימינו לתורה שלמה בידי החוקרים החדשים: בילמוביץ-מילנדורף, ווילריך (אשר סמך עליו וולהוין את ידיו וחבריו אותו בתור מוסחה גדול בענינים האלה) ולבסוף וולהוין עצמו, אשר נמשך אחרי דעת ווילריך ובילמוביץ בנוגע למשפטו על המאורעות האלה. בילמוביץ סובר כי היה אנטיזכום אפיפנס אדם גדול וחשב לעשות גדולות: לאחר את סוריה ומצרים לממלכה גדולה ולהמציא לה קולטורה אחת. היא הקולטורה היונית. אנטיזכום היה ממעריקי הדברים, אדם שנשא את נפשו אל משרה נעלה. העוכב לא היה מצד היהודים — כי לאלה לא היה הכח לעמוד בפני ממלכת סוריה — אלא מצד ממשלת רומי. עיניה היתה צרה בגדולת הממלכה הסורית, ושאירתה לבלע את הכל גרמה לאנטיזכום לבטל את מחשבתו הטובה אשר חשב על היהודים ועל נוי המזרח ככלל. וולהוין פוסק להלכה, כי השאיפה ההיליניסטית בקרב היהודים בימים ההם לא היתה פונמת בצורת היהדות; לא להסיר את העם מדרך הדת הישראלית באה, אלא לבטל את ה"דורות שבה, לבטל את העוקץ" שבצורתה החיצונית. והן לא חדלה עבודת האלהים במקדש בירושלים, נכחוכי וולהוין סובר, כי הרבנים האלה היו מתפתחים בשלום. כהדרנה, אלמלא פיצו הסכסוכים בין העם ובין האריסטוקרטיה, וזו — האריסטוקרטיה — קראה לעזרה את המלך אנטיזכום. להכריח את העם, שיקבל עליו את התרבות היונית שלא בטובתו. זה נרס, כי היה רב זה למלחמה לאומית ורתית מצד היהודים.

את תכונותיו הנפשיות של אנטיזכום צייר לנו בן-דורו הסופר היוני פוליביוס. כנודע, היה אנטיזכום אפיפנס בנו השני של אנטיזכום הגדול, ונתעכב ברומי בתור "משכין". אחרי שהומת אחיו סיליקוס הרביעי, המולך אחרי אביו, עלה אנטיזכום אפיפנס לכסא. בהיותו ברומי הכירו בו אנשי-העיר הזאת בשנוענו ובדרכיו הנלוזים. טבעו היה טבע מושל עריץ. אלא כי נתערבו במונו יסודות נפשיים שונים. לפעמים היה נדיב פורן והתרועע עם הפחותים שבעם בענוה של צביעות, ולפעמים הראה את מרת אכזריותו ואת קשי לבו. לפעמים התננב מארמנו ומחברת עבריו ומשרתיו העומדים עליו וחלק בתוך העם בלוית אחד או שנים מאנשי חברתו. ביחוד היה רגיל לשבת-בבתי צורפי כסף וזהב, לראות בעבודתם ולהרבות עמם שיחה ופספוט, כדי להראות את הבתו לאומנות זו. לפעמים היה מרבה שיחה עם הפחותים שבעם, עם כל מי שפגשוהו בדרך, והיה מבלה עמם. את הימים במשתה. אם נודע לו, כי נאספו אנשים צעירים לשחות לשכרה, היה בא אליהם פתאום וההליל ויאר מיני כליזמר בידו, לשמח אותם במזמורת, לרוב היו נכעתים למראה האורה הזו והמשונה הזו. גם היה רגיל לפשוט את בגדי מלכותו וללבוש בגדי אזרח. אחרי כן הלך ועמד בשוק והתאמץ לדבר לאיוו שרות צבורית. עם הבוחרים היה מרבה כפפוט ומחניף להם, למען יבחרו בו אם נתנו לו איזו שרות יושב כמנהג הרומאים על כסא שן, היה מעיין בשקידה מרובה בדני האזרחים ושפט בין איש ובין דעהו. בני רומי הנבונים לא ירדו לסוף דעתו ונחלקו בדעותיהם על אדותיו. הללו אמרו, כי הוא אדם פשוט וישר, והללו אמרו, כי משונוע הוא. לפעמים היה נפגש בבני אדם זרים לה שלא ראה אותם מעולם, ונתן להם מתנות...

מנהגים זרים כאלה מחיי המלך אנטיזכום מספרים לנו גם דיוור וליביוס. ביחיד מודיעים על מרת ההתפארות שהיתה קשורה באנטיזכום. סורגותו באה לו מאולתו ומשאיפתו להתפאר לפרסום. סוליביוס. מספר לנו על

קיסת המלחה על משכנת אשר לקחלת ווארשא נגנבו האבנים הטובות מכל העריים ותחתיהן נשבעו אבנים מזויפות הנוק עולה לש' אלף מרק. הקהלה מסרה הרבר לשופטים. — אל עתון יהודי באמריקה הגיע קול שועת שבויי היהודים ילידי גליציה, היושבים בסביר זה שש שנים, בלי לחם ובלי כסות. הם דורשים לא כסף ולא לחם ולא מתנות כי אם להרעיש את העולם, שישלחם הביתה.

בעמים. לרפובליקה הפולנית יש כבר מניסטריום חדש אחרי משא ומתן ארוך בין שתי המפלגות הגדולות נזיל (ילוד הענדרקים) ופסיל האבירים העממים. הראשונים מוותרים על רצונם בדבר הלוקת הקרקעות ומקבלים עליהם נזירין חסידים. לעשות קין לבעלי האחוות הגדולות והאחרונים מוותרים על הדמוקרטיה הנמורה ביסודי סדרי המדינה והנשיא לא יבחר מאת העם, כי- אם מאת באי-כחו בסיים והסיים לא ימשול לבדו, אלא עם פיאנט של השווי המדינה. שיוכל לעכב בכל הזק חדש ולהחזיר אל חסידים עד שיכריעו שלושה רבעי הנבחרים או נשיא הארץ וכן הקימו שתי המפלגות האנטישמיות האלו את רוב הקבינט. בראש הממשלה יעמוד ראש הענדרקים סקולסקי, רוקה בלזיו ושמש בתור ראש האזרחים שם. על עניני החוץ ממונה פאטעק, איש מתקדם. אבל נלוו לו שני עוזרים ממפלגות הרוב. גראבסקי הענדרקי ממונה על המסים. על עבודת הצבור ממונה העממי קנדור וידור של וויטוש ועל שמירת העם העובד ממונה סלובסקי. קרובו של וויטוש, על עבודת האדמה ממונה דוד ברדל, נכ איש בריחו של וויטוש. שאר המשרות נמסרו למניסטריום קודמים. אנשים בעלי כשרון מיוחד ובעלי ניסיון אין בהם ויגששו באפלה. — בלנדון נכרתה כרית חדשה בין אנגליה, צרפת ובלניה ולהחזיק צבא משותף תחת יד שר צבא אחר, לעמוד הכן נגד אויב. אחיכ ילזו אליהן גם הולנד ואיטליה. — שם הוהלט גם דבר על גורל סוריה, שאנה רוצה לעמוד תחת אפסטרופוס צרפת. ממשלות המערב תקנה בידיון שלטון מסלות הברזל באוסטריה ועוד כמה מנכסיה והכנסותיה. — חיל קולטשאק ברוסיה המזרחית נפוץ ורובם נפלו אל הבולשיוויקים. כל ממשלתו בשלה. גם דיניקין אין לו נחת מהילול האכזרים והפועלים אינם רוצים לעבוד בצבא וחילו הולך ופוחת ואנללה הדלה משלוח לו צרכי מלחמה. — הבולשיוויקים לכדו שוב את ברדושוב. — בית האצילים האנגלי קיים ממשלה אוטונומית לארצות הורו. — הפולנים קוראים תגר בכל עוז נגד עצת ממשלות המערב להפריד את גליציה המזרחית מפולין בממשלה מיוחדת ובסיום מיוחד ובפקדים רותנים; בכל מאמצי כהם הם אומרים להלחם נגד דרישת הממשלות. — הממשלה הבולשיוויקית דנה למיתה אחר מרוצחי הצאר. — ירדת ערך הכתר האוסטרי עוד לא הניעה לקצה. בשווייץ קוצבים אותו 2.75. — ממשלת אנגליה, שצירה נועצו בסתר עם מלאכי הבולשיוויקים בדניה, עיד שלום, דחתה את תנאי השלום של ליטווינוב ציר רומיה. הבולשיוויקים בטחו בנצחונותיהם והתנו תנאים קשים. — בשיב קלמנסה ראש ממשלת צרפת מלנדון פאריזה נתקל בספינה בקורה ונשברו צלעותיו. — מלאכי אמריקה בפאריזה וצבאות אמריקה באשכנו שבו כולם אל ארצם. אמריקה אינה רוצה להתערב בעניני אירופה וגם לא באגודת העמים מיסודו של ווילסון גש אה.

אנטיזכום אפיפנס.

מאת ד"ר שמעון ברנפלד.

על ירי יחוסו אל העם העברי זכה אנטיזכום אפיפנס, מלך סוריה, בישראל ובעמים לפרסום מרובה — מעין אותו הפרסום של הירוסטרס בשעתו. כרגיל בימים ההם, קראו לו בני דורו החנפים בשם-כבוד: אפיפנס.

פראנצויזישע

עקספארטערעז

ווארשא, נאלעוויקי 28

עס ווערט פערקויפט נור אין דערט צו פאבריקס-פרייזען
אין גרויסע פארטייעס

מאנאפאקטור

וואלענע און באוועלנע: פלאנעלעך, וועלוטינען, צייגען, סאטינען,
נאנבוק, געדרוקטע סאטינען, פערקאל, מעטקאל-נעססעל,
שערטינגען, קאליקאטען א. א. ו. א. א. ו. א. א. ו. א.

ברוך. אמת הרבר, כי גם למושל כביר היה קשה מאד לעמוד בפני ממשלת רומי ותכניה הרבים, בפני שיטתה שלא לקבוע שום שיטה ביחסיה אל המדינות, שלמשה עין עליהן. היא התהפכה בנווניה הרבים והחליפה שיטתה המדינית מום ליום, כפי שהיתה מצרכת תאות-בצעה. אבל דוקא בתקופה הזאת, בראשית המאה השנייה לפני התאריך המשיחי, היתה עוד אפשרות לעמי המזרח לקדם את פני הרעה, להתאחד ולהעשות אגודה אחת, כדי להציל את חירותם ואת עצמיותם הלאומית. מלכות סוריה היתה יכולה עדיין לעמוד בראש התנועה הזאת. אנטיכוס ידע מה שעבר כיון אביו ובין רומי התקופה. הוא היה זמן מרובה ברומי וידע את דרך העם הזה ושיאיו המדיניים. אבל בפחותו ובמעשיו הנמהרים חבל את פרי הכרתו הנכונה.

מה שעשו או היהודים, לבקש סיוע מרומי, זה אפשר להבין. העם הקטן והחלש היה נמצא אז בצרה גדולה ונלחם על קניינו החשובים. אפילו אלו ידעו אז היהודים, את אשר יקרה אותם באהרית הימים עם רומי התקופה. היו אנוסים להתחשב עם מצב הרגע ולא להביט לימים רחוקים. אבל באמת אי אפשר היה ליהודים לדעת ולהביר את מצב הרברס. בפלשתניה נדמו להם הרומאים אז בתור "גוי צדיק", אשר בצלו יחסו כל העמים החלשים. האויב הנורא היה אז אנטיכוס אפיפנס. וכדי להגנל מידו פנו אל רומי לבקש עזרה. את אשר אירע להם אחרי כן, היה בא עליהם גם אלמלא היו חוסים תחלה בצל רומי. שעת הכושר להציל את עמי המזרח מידו השעבוד הקשה של רומי היתה בימי אנטיכוס אפיפנס. כאשר עברה שעה זו בלי מעשה ממש, התפתחו הענינים אחרי כן על פי הכרח הסבות ואי אפשר היה להמלט ממנו.

רבקה מרקוס מאורשים, מרחשון תר"ס
טרנפול ולאשבו

בברכת מו"ט הגנו מברך את אחותי מרת רבקה מארקוס ואת חתנה מר מרדכי פסעל לבא בבית האירוסין אל הו מארקס.

מקרב לב חגנו מברכים את אחותנו וניסתנו מרת רבקה מארקוס לבאה בבית האירוסין עם מר מרדכי פסעל. נפתלי שענידער ואשתו.

במו"ט רב טוב נברך את אחי (ניס) מר מרדכי קרויט בקולאמשיץ ואת כלתו מרת רבקה מאנדל בסאנדץ החדשה לארוסם. אברהם קרויט, יחזקאל דערשעוויץ — ברין.

מברך אני ברב חבה את המאורסים מרת אמליה קאמטבאך ומר משה וואסלער ברכת מו"ט. יצחק האנדלסמאן — היבנוב.

החברת מרחץ

ראשות הקהלה היהודית ב ס א נ ו ק. מבריוה בזה, כי ביום 28 גרודיען 1919 בשעה 12 בצהריים תהיה בלשכת הקהל ליציטאציה על חכירת מרחץ הקיטור של המהלה, להערוך גם להסקה כ ר ו פ ה. על תנאים מפורטים של החכירה אפשר לשאול מאת הנהגת המהל בסאנוק. הצעות (אופרטות) צריך לשלח אל ראש הקהלה החתום מטה.

Dr. SAMUEL ORNSTEIN

המקום ינחם את ידינו וידיד כל נאמני עמנו מר יוסף פרלברגר וכל בני ביתו לניעת אשתו המובה והותיקה מרת זופיא פרלברגר נ"ע בתוך שאר אבלי ציון וירושלם. מערכת המצפה.

Mesolament-Spiess.

כאב רוימאטי של עצבים ורוימאטות של פרקי האברים.

יחלול אחרי ההשתמשות בפרופאראטים של סאליציל, שיש להם השפעה מזוהרת על פיקי האברים ועל השרירים וביחוד על ד"קת אנושה אך בשמשותשים במעשה סאליציל להכניסו אל תוך הגוף יגרום בכמות מרובה השפעה מוקה על הקיבה (גריו), הלב, מעכב סבוב חרם ואף על העצבים, יגרום תערובת ח/בון ביצה בשחן ודלקת הכליה. אבל השתמשות באופן חיצוני, משיחת העור במעשה

Mesolament-Spiess

העשוי כהגויספעל להסיר הכאב בלי השפעה צדוית, שאינה רצויה Mesolament-Spiess בתור מעשה חיצוני של סאליציל עשוי עז לאנולין, שוכן קל שבקלים, החודר על נקלה ומערן את העיר ואין לו ריח מאוס, בזה משתמשים בתועלת רבה מאד. Mesolament-Spiess יש לו הוספה של מנטול המחזק את פעולת הסיוטאן הנמצא בסמנים, מקיל את הכניסה פנימה, מסיר את המראה הרע ועושה את הכאב בלתי מורגש עד שתבא הגאולה ע"י פעולת המידטאן.

משיחה של

Mesolament-Spiess

מעמים אהדות ולפעמים גם בפעם אחת ישחק גם כאב כתמיד וחוק של רוימאטות, חלי עצבים והשרירים, פרקי האברים והעצמות. לרוש בכל בתי סוכר סמנים מעטלאמקעט-שפיעס בקני סתכות, הסכלי "ארבעי" גראם. אופן השמוש בו נמצא בכל חביושה.

ספרים ישנים מכורכים

בהודמנות ע"י המצפה

רמב"ם דפוס יעניץ ד' חלקים 400 בתר
ש"ע ייד ד' לבוב תרכ"א ב"ה עם באה"ם פתישופ"ג 300
ש"ע חיים ד' לבוב תברך ב"ה עם קצת נתיבות 300
רשביא כל שימות הש"ס ב' כרכים ד' ברלין ופיוורדא 100
ברתי ופתי ייד ד' אלטונא תקכ"ג 100
אורים ותומים ד' קארלסרוה תקל"ה 100
עקידה עה"ת דפוס ישן באותיות מרובעות . . . 100
מקנה על מס' קידושין לבוב תר"ך מכורך
ביחד עם שו"ת שערי צדק וס' אבני שוהם . . . 100
הפלאה על כתובות לביב תקע"ו 80

הלוואות

לבנין בית לב"ם תיכוני עברי (גמנוזים ריאלים) בקראקא.
מר אבעלעס מנחם 5000 כתר. מר קאפל חיים
ציממערמאן 5000. מר שייטלבוים יחיאל (במתנה)
5000. מר פ"יל וואלף הירש 5000. מר ססיר יהושע
10.000. אינו. זיגנר ש. 10.000. מר נוסבוים פ. וא.
5000 בהלוואה, 5000 במתנה. אב"האמער מוריין
10.000. מר לינדנביים א. 10.000. מר לרנר ש.
5000. בינעלאייזען שלזה 5000. מר גיימאן יהושע
5000. מר לאנדא ש. 5000. שפירא שמואל 5000.
שפירא יוליוס 4000. מר אדנשפיין יהודא 10.000.
מר ברייט ונאווימיאס 5000. מר שפירא בנימין 5000.
מר האלבערשטאדט יעקב 10.000. מר פינקוספע"ד
שמעון 5000. מר שייטלבוים יצחק 5000. מר
ליבערפריינד 5000. מר יאקובאיוסקי רוד 5000. מר
ליבערסקינד קלמן 5000. מר זילבערפעניג התנדב לתת
הנם רעפי חרם לנג הבית.

מורעה גדולה.

מאת בית מסחר הספרים, התחיה המפורסם
בסטאניסלב

אבשר את אחב"י, כי יוכלו למצוא בבימהים שלי כל
מיני ספרי הנדך ולמוד מכל הפרלנים, כל מיני ספרי
רומל, הומשים, תנכ"י, סידורים, תפילין, מוונות,
טליתות, ציציות, כל ספרי השבלה מן הספרות העברית
והיהודית. מלון עברי חדש מתורגם פודנית ואשכנזית
מכורך 60 כתר. הספר הפרגוני החדש, הספר" 15 כ.
תמונות כל סופרינו וספוסים יהודיים, קרמות עביות
יהודיות מצוירות. ספרים סציאליים וספרים מחכמי
ישראל, הכל במחירים נמוכים. למו"ס, לב"ם עברים
ולחברות אחן רבש הנן. בקבלי דמי קדימה אשלח בוקיפה.

(7-10) Księgarnia „Hatchija“

A. Robinsohn, Stanisławów

אוהב ספרים

מבקש וקונה ספרים יקרי המציאות.
לשלח מכתבים בסימן "עתיק" ע"י מערכת.
המצפה.

פערלאג וויסענבערג

אין ווארשא: עלעקטאראלאג 14

ס'ערשיינט א זאמלונג, לידער, פון ניסן
פארבמאן, פֿונ'ם אינהאלט: 1) פרערען
2) ליבשאפט, 3) וואנדערונג, 4) מין ליד.
5) א פוילען, 6) פון די כלום יאָרען.
7) מעשיה.

CHIEL TEITELBAUM

Kraków, ul. Dietlowska 49.

פערקויפט אילטראמארין, וואגענ-
שמיר, פאסטא, מינטע, (אין רוצענדען
1/2 אונד אין פלאשען), וואזאלין געל-
בע אונד שווארצע, אויך אין פעסט-
רן, אעלע אונד דערגלייכען. ערשטע
וועלט.

עלבונה של תורה.

כי חללוה לעשותה מצודת מרמה בשם

שם עם אלף פירושים.

איש אחד מוריע במכיע, שהוא מוציא לאור בלונדון שם עם אלף פירושים.
וגשמה מאד לקבוצת הפירושים הרבים להש"ס הפזורים ונפוצים וחוקים מהשים
ולומדיו ולא יוכלו ליהנות לאורם, וברכנו בשמחה רבה: ברוך מקבץ נרחי פפרותנו
ושהיינו לזכות עם השם לאוצר גדול של אלף פירושים והנה עתה נגלו לפנינו
העלים הראשונים מהש"ס עם שעריו, ונשתאה ונשתומם אל המראה! כי נוכחנו
לראות אשר אך **מקסם כוב וחזון שוא** כסתה ההורעה של המויל את עינינו:
ותחת האלה פירושים נתן לנו **דק פירוש אחד**, בשם "כנס לחכמים"
אשר ילקטנו מפירושים שונים ולפי דבריו מאלף ספרים) מכל ספר איזה פירושים
לאיזה מאמרים, ולזה יקרא בראש המיות בשער אלף פירושים! והרי זה
דומה לאחר שמכר לחברו ספרי התורה והנביאים והכתובים ושיתא ספרי משנה,
נתן לו תחתם ספר **תקון שבתות**, אשר יכיל איזה שורות מכל ספר שבתניך
ומשניות, ויאמר לוריו: לך כל הספרים שמכרתים לך!! הלא אין כל זה אלא
אחיות עינים ומצודת מרמה לרמות את הבריות, ומה גדול עלבונה של תורה כי
יעשנה אדם קרום של מרמה להפר בהכסף לא מהור! ומה רב קלונה כי יחללנה
אדם לעשות בה אחיות עינים!

גם יקרא האיש לנכבות לזכרון נשמות מתים לפני שער הש"ס, אבל היעריב
להנשמות הקדושות להזכר על מרמות ותוך, ולהפקד למזמת נכלים!
וכגון דא מצוה לפרסם לכל יחרוך רמיה צידה.
דברי המקנאים לכבוד התורה.

"יודישע מארגענפאסט"

די "יודישע מארגענפאסט" ברענגט אויספיהרליכע יודישע און אלגעמיינע
דיעות און ארטיקלע פון די בעסטע יודישע פובליציסטען. אבאנאמענט:

פאר א חודש	— 6 קראנען
פערטעלייערין	— 18
האלבייערין	— 36
נאנץ-יעהרין	— 72
אין אויסלאנד	— 84

Jüdische Morgenpost, Wien, II. Taborstr. 52 b.

הפירמא הישנה A. FAUST, Kraków

מציעה את קובץ הספרים העשיר שלה מכל מקצועות הספרות, ספר
רבנים, ספרי רימיל, השכלה, ספרים זרנונים, כל ספרי הלמוד ללמודי
עברית ויהדות, כל הספרים, שיצאו לאור זה עתה, קורות היהודים של
נרעץ ביהדות ובאשכנזיות, כל ספרי התוארון היהודי גם כל הספרים
האשכנזים בעניני היהודים מהפרלן ר. לעווט, יודישער פרלן וכו'.
רשימות (עברית או אשכנזית) אשלה הנם. פנו אלי כל
דורשי ספרים ותשבעו רצון.
בעל הפירמא

A. Faust, Kraków Krakowska 13.

לדורשי ספרים.

פוליש-יודיש ווערמערבונג געבונדען 20 ק'
דייטש-יודיש " 15 ק'
יודיש פֿרעמדווערמערבונג " 10 ק'
1. סלאנימסקי: שפרעכט איהר ענגליש ?
מעטהאדען מיט ווערמערבונג און סוסטערבריעף 11 ק'
2. סלאנימסקי: שפרעכט איהר דייטש ?
מיט ווערמערבונג און סוסטערבריעף 11 ק'
3. גייטאנאוויץ קאלוגראפישער בריעפֿשטעלער 7 ק'
4. מיט געאגראפיע פֿון ארץ ישראל
סיט מאפע 10 ק'
5. קרינסקי: ליטעראטורווערמערבונג 2 בענדען 20 ק'
6. בירנבוים: נאטורווערמערבונג אילוסטרירט 18 ק'
7. געאגראפיע מיט מאפע און 13 ק'
אלע סארטען יודישע קארטען, סוסטערקאלעקט
ציעס צו 100, 75, 50, 30 ק'
אויך אלע אנדערע נייע און אלטע ספרים, אויך
חומשים, ספרים אין האָרס און איינצעל. העבר.
און יודישע באַדערענע ליטעראטור, אלע העבר.
לעהריכער; שפתנו, הדבור העברי, הלשון,
שפת עמנו, פרקים ראשונים וואלקאווסקים
לעהריכער, א. ר. ג. טעאטער-טעקסטען.

אין דער בוכהאנדלונג

פאר לעהער, פֿעראייניגט — ראבאט
יור. בילדער און גרויסער אויסוואהל

Juda Bornstein, Kraków
Krakowska 12

דעם פרייז מוז מען פֿארארשן שיקען, חוץ
פארטא, דעקאט, 1 ק., פאקעט 3 קר.

ספרי ולקובסבי הידועים

אפשר להזמין בכל בית מסחר של ספרים או מן המחבר עלמו עפ"י התדריסה
S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.

32 מכתבי הוראה לשפה העברית, 32 לשפה הפולנית, 10 לשפה הגרמנית, כלם
מתורגמים ומבוארים יודית בשביל מתלמידים בלי עזרת מורה. בעזרת המכתבים
הלו יוכל כל אדם לקבל לו את שלש השפות האמורות באופן שידע לקרא את הספרות
בשגורות, ידע לכתב בשפה משוכללת ומודרנית וידע את הדקדוק על צוריו. התלמידים
עפ"י המכתבים שולחים את בחינותיהם למחבר, מחיר עשרה מכתבים 40 כתר,
קומפלט שלם של 32 מכתבים 110 כתר.

השפה

ספר למוד שפת עבר לבוגרים בשביל קוראים ומורים פרטים. המלים
מתורגמות יודית, פולנית וגרמנית, חומר הלמוד קל ומענין, הדקדוק משולב בתוך
פרקי קריאה באופן שאין התלמיד מרגיש בו ולומדו בקלות. מכאן ללמוד הסכסא
הספרדי, לוח של פעלים. המחיר 16 קר.

לקוטי רש"י

לקוטים מן המקומות היפים והפזיזים של רש"י בספר בראשית, מסודרים עפ"י
הסדרים, הפרשיות והפסוקים, מתאים מאד בשביל בתי ספר עבריים ומדרשים הנונים.
המחיר 4 ק.

בגליציה המזרחית אפשר להזמין את הספרים הנ"ל ע"י

S. Münzer, Lwów, Stanisława 6